शिवालय गाउँपालिका

स्वास्थ्य संकट एवम् बिपद् पूर्वतयारी तथा प्रतिकार्य योजना २०७८

शिवालय गाउँपालिका

गाउँ कार्यपालिकाको कार्यालय

कर्णालि प्रदेश, नेपाल

शिवालय गाउँपालिका

स्वास्थ्य संकट एवम् बिपद् पूर्वतयारी तथा प्रतिकार्य योजना २०७८

प्रकाशन मितिः २०७८

प्रकाशकः शिवालय गाउँपालिका, बिपद् ब्यबस्थापन समिति

इमेलः shibalayamun@gmail.com

वेवसाइटः http//shivalayarm.gov.np

सर्बअधिकार ; शिवालय गाउँपालिका, बिपद् ब्यबस्थापन समिति

मद्रणः प्रथम

योजना तयारी कर्यदल

१. राजेन्द्र चन्द

२. उदय बहादुर राना-९८६८११३९७५

३. कृष्ण बहादुर बुढा-९८६८१०९२६७

४. बिश्वामित्र शर्मा-९८४८०८८२७६

५. तेज बहादुर चन्द-९८४८६८७११०

६. मनोज के.सि.-९८६९२१३७४३

स्वास्थ्यको लागि सक्षम प्रणालिबाट प्रतिनिधिः

धनि सिंह, (सर्भिलेन्स तथा कार्यक्रम अधिकृत) ९८६५०७०३३४, जाजरकोट

चेतन के. सि.(प्राबिधिक अधिकृत-HSS) ९८४१४३९३९८, जाजरकोट

भुमिका

संघीय गणतान्त्रिक लोकतन्त्रको स्थापना पश्चात स्थानीय सरकारको रूपमा जनताको विकासको तीव्र आकांक्षासँगै यस पालिकाको पूर्वाधार विकास र शहरीकरण पनि बढीरहेको छ । तर प्राकृतिक रूपमै भूकम्प, बाढी, डुवान, आगलागी, चट्याङ, हावाहुरी, असिना र महामारी जस्ता बहु-प्रकोपका घटनाबाट क्षति व्यहोर्दै आइरहेको यस गाँउपालिकामा बढ्दो शहरीकरण र जलवायु परिवर्तनको प्रभावले विपद् तथा जनस्वास्थ्य जोखिम पनि बढ्दै गइरहेको छ ।

बिपद् बाट हुनसक्ने मानबिय तथा भौतिक क्षति कम गर्ने उद्धेश्यबाट बिपदको बिश्लेषण पर्वानुमान र क्षतिन्युनिकरण पहिचान समेत गर्न स्वास्थ्य संकट एवम बिपद् पूर्ब तयारी तथा प्रतिकार्य योजना आवश्यक हुन्छ । यसै तथ्यलइ मनन गरी बिभिन्न सरोकारवाला निकाय सँग छलफल गरी यो स्वास्थ्य संकट एवम बिपद् पूर्ब तयारी तथा प्रतिकार्य योजना २०७८ तयार पारियको हो । यो योजनाले आगामि दिनमा सम्भाबित बिपद् बाट उत्पन्नहने जोखिमको न्यूनिकरण गर्न, खोज उद्दार तथा राहतमा समन्वयात्मक कार्य गर्न वातावरण तयार गर्न सरोकारवाला सबैलाइ सहयोग हुने बिस्वास लिएको छु ।

यस गाउँपालिकाको विपद् एवम् स्वास्थ्य संकट पूर्वतयारी तथा प्रतिकार्य योजना तर्जुमाको निम्ति सहकार्यका एवम् प्राविधिक सहयोगको लागि यूएस एड, स्वास्थ्यको लागि सक्षम प्रणाली कार्यक्रमलाई धन्यवाद दिन चाहन्छु । यस योजना तर्जुमाको क्रममा मस्यौदा समितिमा रहेर काम गर्नुहुने मसयौदा समितिका सदस्यहरु, सबै वडाका वडाध्यक्ष तथा वडा विपद् व्यवस्थापन समितिका सदस्यहरू तथा विभिन्न छलफलमा सहभागी भई सल्लाह सुझाव दिनुहुने सरोकारवाला संस्थाका प्रतिनिधिहरु, विषयगत क्षेत्रका सदस्यहरु, त्यसैगरी योजना तर्जुमाको लागि योगदान गर्नुहुने यस गाँउपालिका उप-अध्यक्ष, विषयगत समितिका संयोजकहरू, प्रमुख प्रशासकीय अधिकृत र सम्बन्धित शाखाका अधिकृतहरूलाई धन्यवाद दिन चाहन्छु । धन्यवाद ।

नरेन्द्र कुमार शाही

अध्यक्ष,

शिवालय गाउँपालिका

बिषय सूचि

खण्ड एक : प्रारम्भिक ५

१.१ पृष्ठभूमि ५

१.२ योजनाको पृष्ठभूमि........ ५

१.३ योजनाको आवश्यकता, औचित्य ६

१.३.१ आवश्यकता लेखाजोखा ६

१.३.२ औचित्य........ ६

१.४ योजनाको उद्देश्य ७

१.५ योजना तर्जुमा प्रक्रिया ७

१.६ योजना तर्जुमा तथा कार्यान्वयनका आधारभुत मान्यताहरु ८

खण्ड दुइ; बिपद जोखिम ब्यबस्थापनको अवस्था ९

२.१ शिवालय गाउपालिकाको संक्षिप्त परिचय ९

२.२ बिपद्का घटना एवम् क्षति बिश्लेषण १०

२.३ शिवालय गांउपालिकाको प्रमुख र प्रथामिकतामा रहेका प्रकोपहरु १२

२.४ प्रकोपको मौसमि बिष्लेशण........ १३

२.५ बिपद जोखिम आकलन........ १४

2.६ विपद्को अनुमानित परिदृष्य १५

2.७ प्रकोप सङ्कटासन्नता तथा जोखिम विश्लेषण........ १६

२.८ गाउँपालिकाको क्षमता विश्लेषण १८

2.९ विषयक्षेत्र तथा कार्य जिम्मेवारी........ २०

2.९.१ समन्वय, खोज तथा उद्धार विषयगत क्षेत्र २१

2.९.२ प्राथमिक उपचार, स्वास्थ्य तथा पोषण क्षेत्र २१

2.९.३ आपत्कालीन आश्रयस्थल, खाद्य तथा गैर खाद्य सामग्री एवम् बन्दोबस्ती विषय क्षेत्र........ २१

2.९.४ खानेपानी, सरसफाई तथा स्वस्थता प्रवर्द्धन विषय क्षेत्र २१

2.९.५ संरक्षण तथा आपत्कालीन शिक्षा विषय क्षेत्र २२

2.९.६ विपद् लेखाजोखा एवम् सूचना व्यवस्थापन विषय क्षेत्र........ २२

2.९.७ जीविकोपार्जन, पुनर्स्थापना तथा शीघ्र पुनर्लाभ विषय क्षेत्र....................१३

खण्ड तीन : पूर्वतयारी तथा प्रतिकार्य योजना....................१४

3.1 सामान्य पूर्वतयारी योजना....................१४

३.२ पूर्वानुमानमा आधारित पूर्वतयारी योजना....................१५

3.3 आपत्कालीन प्रतिकार्य (कार्यविधि) योजना....................३१

३.३.७ विपद् लेखाजोखा एवम् सूचना व्यवस्थापन विषय क्षेत्र....................३८

खण्ड चार : स्वास्थ्य संकट पूर्वतयारी तथा प्रतिकार्य योजना....................४०

४.१ स्वास्थ्य संकट पूर्वतयारी कार्ययोजना....................४०

४.२ स्वास्थ्य संकट प्रतिकार्य कार्ययोजना....................४१

खण्ड पाँच : कार्यान्वयन अनुगमन तथा सिकाई योजना....................४४

५.१ विपद् पूर्वतयारी तथा प्रतिकार्य योजनाको कार्यान्वयन रणनीति....................४४

५.२ स्रोत साधनको व्यवस्थापन....................४५

५.३ क्षमता विकास रणनीति र योजना....................46

५.४ अन्य निकायसँगको समन्वय र सहकार्य....................४६

५.५ अनुगमन, मूल्याङ्कन तथा सिकाई....................४७

५.५.१ अनुगमन तथा मूल्याङ्कन समिति....................४७

५.५.२ लक्ष्य र सूचकहरू....................४८

अनुसूची-१ : स्थानीय विपद् व्यवस्थापन समितिमा विद्यमान पदाधिकारीहरूको विवरण....................५१

अनुसूची-२ : सरोकारवाला निकायको पहिचान तालिका....................५१

अनुसूची-३ : विषयगत क्षेत्रको विवरण....................५२

अनुसूची-४ : उपलब्ध स्रोत साधनहरूको विवरण....................५५

अनुसूची-४: अनुगमन तथा मूल्याङ्कन फारम....................५८

सन्दर्भ सामाग्री....................५९

खण्ड एक : प्रारम्भिक

१.१ पृष्ठभूमि

जल उत्पन्न प्रकोपबाट भएको क्षतिलाई आधार मानेर संयुक्त राष्ट्रसङ्घीय विकास कार्यक्रमले सन् २००४ मा गरेको जिल्लागत सङ्कटासन्नता वर्गीकरण अनुसार साबिकको जाजरकोड अति-सङ्कटासन्न जिल्लाको सूचीमा रहेकोले छ। जस-अनुरुप शिबालय गउँपालिका अझ अति- सङ्कटासन्न पालिकाको रुपमा रहेको छ। प्रत्येक वर्ष नेपालमा विपदका कारण जनधनको क्षति हुने गरेको छ। तसर्थ विपद् व्यवस्थापनका माध्यामबाट यस किसिमका क्षती न्यून गर्न सकिन्छ । खास गरी विपद् जोखिम न्यूनीकरण विधिलाई विकास प्रक्रियामा मूलप्रवाहीकरण गर्न सकिएमा वा पूर्वतयारी सहितको विपद् जोखिम व्यवस्थापनलाई प्रभावकारी बनाउन सकिएमा जनधनको क्षति कम गर्न सकिन्छ। नेपालमा विपद् पूर्वतयारी तथा प्रतिकार्य योजनाको निर्माण गरी विपद् प्रतिकार्यलाई व्यवस्थित गर्न संस्थागत थालनी २०६८ बाट भएको हो। खासगरी पालिका तहमा तयार हुने यस योजनाले विपद् व्यवस्थापनका समस्त आयामहरुलाई समावेश गर्दछ। शिबालय गाउँपालिकाको स्वास्थ्य संकट तथा एवम बिपद पूर्व तयारि तथा प्रतिकार्य योजना निर्माण गरी कार्यान्वयन गर्नु आजको आवश्यकता हो।

कोरोना प्रकोपको कारण यस वर्ष कोरोनाले सिङ्गो मानव सभ्यतालाईनै तहसनहस बनेको र यसवाट उत्पन्न प्रकोप संग जुधिरहेको छ। यसले बिश्वब्यापी महामारीको रुप लिएको छ। नेपालमा अहिले सम्म यस रोगबाट ११ हजार जना भन्दा बढिको निधन भएको र संक्रमितको संख्या बढि रहेको छ। यसको खोप पत्ता लागेतापानि संक्रमणको दर उच्च रहेकोलेले सम्पूर्ण मानव समुदायको लागि घातक बनेको छ। यसले मानिसको स्वास्थ्यमा मात्र असर नपारी मुलुकको आर्थिक बृद्धिमा पनि नकारात्मक असर पारि रहेको छ। यसै सन्दर्भमा सम्भावित विपद् व्यवस्थापन तथा विपद् पूर्वतयारीका गतिविधिहरुलाई योजनाबद्ध ढंगले अघिबढाउन अपरिहार्य भएको हुँदा पालिका स्थरिय स्वास्थ संकट तथा एवम बिपद पर्व तयारि तथा प्रतिकार्य योजना बनाइ लागु गर्न जरुरी छ।

१.२ योजनाको पृष्ठभूमि

स्वास्थ्य संकट एवम बिपद पुर्वतयारि तथा प्रतिकार्य योजना बनाई समुदाय तथा अन्य सरोकारवालाहरुलाई सशक्तिकरण गरिएमा अकस्मात हुने जनधनको क्षति न्यूनीकरण गर्न सकिन्छ। जनधनको क्षति न्यूनीकरण र विकासका संरचनाको सुरक्षाका साथै विकासको प्रतिफललाई दीगो राख्न स्वास्थ्य संकट एवम बिपद पुर्व तयारि तथा प्रतिकार्य योजना बनाई कार्यान्वयन गरेर मानवीय तथा भौतिक क्षति कम गर्नु आजको आवश्यकता हो। विपद न्युनिकरणको सवाल केवल राहत र उद्धारमा मात्र सम्बन्धित र सीमित छैन। आधारभूत मानव अधिकार, मानवीय कानून, विकास निर्माण, गाँस, बास, कपास, शान्ति सुरक्षा एवंम सामाजिक, आर्थिक, सांस्कृतिक लगायतका हरेक विषयहरुसँग यसको प्रत्यक्ष सम्बन्ध रहन्छ। यस्ता संवेदनशील विषयहरुलाई मनन गरी विपद व्यवस्थापन गतिविधिहरुलाई विकासका हरेक पक्षसँग एकीकृत गर्दै दीगो विकासको अवधारणभित्र समावेश गरिनुपर्ने आवश्यकता रहेको छ। विपद व्यवस्थापनका गतिविधिहरुलाई सरकारी, गैरसरकारी, सरोकारवाला निकायहरु बीचको साझेदारी र समन्वयमा सञ्चालन गर्नसकेमा बढि प्रभावकारी हुने देखिन्छ। विपदको क्षेत्रमा काम गर्ने निकायहरूका लागि तयार भएको मानवीय घोषणा (स्पेयर) पत्रले निर्दिष्ट गरेको मार्ग-निर्देशन र न्यूनतम मापदण्ड अनुसारको प्रक्रियालाई योजना तयार गर्न कार्यशालामा अवलम्बन गरिएको छ साथै यसमा अरु समावेश गर्नु पर्ने विषय बस्तुलाई पनि समेट्ने प्रयास भएको छ। खासगरी यो दस्तावेज तयार गर्दा देहायको प्रक्रिया अपनाइएको थियो।

- बि.सं. २०७२-०७३ मा तयार भएको प्रकोप पूर्वतयारी योजनाको बिश्लेषण र क्रमिक अध्यावधिक गरिएका दस्तावेजको अध्ययन
- पालिका विपद व्यवस्थापन समितिका सबै बिषयगत सदस्यहरुको बीच छलफल, गोष्ठी
- विपदको क्षेत्रमा काम गर्ने विभिन्न सरकारी तथा गैरसरकारी संघसंस्थाहरुबाट सूचना संकलन
- पालिका विपद व्यवस्थापन समितिको बैठकमा पटक–पटक छलफल गरिएको बिषयबस्तु तथा निर्णयहरु।
- अन्य जिल्लाहरुले तयार गरेका स्वास्थ्य संकट तथा एवम बिपद पूर्व तयारि तथा प्रतिकार्य योजना लाइ (Reference) को रुपमा लिईएको छ।

- यस अधिकांश कार्ययोजनाहरु लाई समेत सिकाइको माध्यम बनाईएको छ भने यस योजनामा समावेश गरिएका विषयबस्तु समय–समयमा परिमार्जन गरिनेछ । यसमा कतिपय त्रुटी र कमी कमजोरी हुन सक्दछन्। कतिपय क्षेत्रका तथ्याङ्कहरू आउदा दिनमा समेत प्राप्त हुन सक्ने भएको र जरुरी तथ्यांकलाई प्रबिस्ट गरिनेछ |

१.३ योजनाको आवश्यकता, औचित्य

स्वास्थ्य संकट एवम बिपद पुर्व तयारि तथा प्रतिकार्य योजना कार्यशालाका सहभागीहरु बीच समुह निर्माण गरि विगतको अनुभवको आधारमा आवश्यकताको लेखाजोखा, कमिकमजोरी अर्थात खाडल पहिचान निम्न अनुसार गरिएको थियो ।

१.३.१ आवश्यकता लेखाजोखा

- सूचना संकलन र प्रवाह विषयमा आवश्यक अभिमूखिकरण र जानकारी
- HEDPRP प्रयोग वारे वार्षिकरुपमा कृतिम पूर्व अभ्यास (Simulation)
- वार्षिक रुपमा बिपदका कारण भौतिक संरचना, मानबिय, र आर्थिक क्षतिको मुल्यानकन गरी त्यस समयमा तत्काल कार्य संचालन गराउन आवश्यक वजेटको पूर्वानुमान गर्ने,
- विपद्का समयमा तत्कालीन यातायात सुचारु उपलब्धता याकिन गर्ने,
- पुन निमार्ण र पुनस्थापनका लागि क्षेत्रगत जिम्मेवारी बाँडफाँड.
- पालिकाको भौगोलिक क्षेत्रगत (Cluster) रुपमा सामाग्री भण्डारण,
- सवै निकाय र समुदाय स्तरमा आपतकालिन कोष स्थापना र परिचालन,

१.३.२ औचित्य

- विपद्को प्रतिकार्य पछि समिक्षा गर्ने कार्य
- संस्थागत जिम्मेवारी तथा कार्य अझै Specific गर्दै लैजानु पर्ने
- विपद्का समयमा प्रतिकार्यकालागि आवश्यक सामग्री भण्डारणको व्यवस्था
- स्थानीय तहले आपतकालिन कोष परिचालन गाईडलाईनको व्यवस्था
- सवै कलस्टरको नियमित वैठक वस्ने र प्रगति पेश गर्ने व्यवस्था
- सवै कार्यालयमा विपद्जोखीम न्यूनिकरण सम्प्रक व्यक्ति (DRR focal person) को व्यवस्था
- गा.पा स्तरिय विपद् ब्यवस्थापन समितिलाई प्रतिकार्य वारे अभिमूखिकरणको व्यवस्था
- समुदाय स्तरिय र वडास्तरिय सामुदायिक विपद्व्यवस्थापन समितिहरुको नक्शांकन

१.४ योजनाको उद्देश्य

शिबालय गाउँपालिकाको स्वास्थ्य संकट एवम बिपद पुर्व तयारि तथा प्रतिकार्य योजना निर्माण गर्नुको मुख्य उद्देश्यहरु यस प्रकार रहेका छन ।

- स्वास्थ्य संकट एवम् विपद्बाट हुने क्षति तथा नोक्सानी घटाउनु र प्रभावित हुने व्यक्ति, परिवार तथा समुदायलाई उपयुक्त मानवीय सहायता सुनिश्चित गर्नु ।
- गाउँपालिकामा स्वास्थ्य संकट एवम् विपद् जोखिम न्यूनीकरण तथा पूर्वतयारीका गतिविधिहरूलाई व्यवस्थित र समन्वयात्मक रूपमा कार्यान्वयन गर्नु ।
- स्वास्थ्य संकट एवम् विपद् प्रतिकार्य तथा पूर्वतयारीका लागि स्थानीय साधन स्रोतको अधिकतम् परिचालन गर्नु ।
- विपद् पूर्वतयारीलाई प्राथमिकताका साथ कार्यान्वयन गरी विपद् पछि उद्धार राहतका लागि हुने खर्च घटाउनु ।
- विभिन्न सरोकारवाला निकाय तथा संस्थाहरूसँगको समन्वय र सहकार्यमा नगरको स्वास्थ्य संकट एवम् विपद् प्रतिकार्य पद्धति, संरचना तथा समग्र क्षमता सुदृढ गर्नु ।
- विषयगत क्षेत्रका आधारमा नगरको विपद् न्यूनीकरण तथा व्यवस्थापन क्षमता बढाउँदै क्षेत्रगत तथा नियमित विकास कार्यक्रम मार्फत स्वास्थ्य संकट एवम् विपद् जोखिम न्यूनीकरणलाई निरन्तरता दिनु

१.५ योजना तर्जुमा प्रक्रिया

शिवालय गाउँपालिकाको २०७८ चैत महिनामा पालिका बिपद ब्यवस्थापन समितिको बैठकमा ब्यापक छलफल भइ गाउँपालिकाको स्वास्थ्य संकट एवम बिपद पूर्व तयारी तथा प्रतिकार्य योजना निर्माण गर्ने भनि निर्णय भयो। स्वास्थ्यको लागि सक्षम प्रणालिले गाउँपालिकालाइ स्वास्थ्य संकट एवम बिपद पूर्व तयारी तथा प्रतिकार्य योजना निर्माणका लागी आर्थिक तथा प्राबिधिक सहयोग गर्ने भनि सहमति भयो। सो, अनुरुप २०७८ साल चैत महिनाको १८ गते स्वास्थ्य संकट एवम बिपद पूर्व तयारी तथा प्रतिकार्य योजना कार्यशाला गोष्ठि स्वास्थ्यको लागि सक्षम प्रणालिलको आर्थिक तथा प्राबिधिक सहयोगमा सम्पन्न भयो।

स्वास्थ्य संकट एवम बिपद पूर्व तयारी तथा प्रतिकार्य योजना कार्यशाला गोष्ठिमा पालिका बिपद व्यवस्थापन समितिका सदस्यहरु, वडा अध्यक्षहरु पालिकाको बिषयगत फाडका प्रमुखहरु, राजनितिक दलका प्रतिनिधिहरु, र सरोकारवाला निकायका प्रतिनिधिको उपस्थिति रहेको थियो। यस कार्यशाला गोष्टिमा बेशेस गरि प्राम्भिक छलफल भयो र बिषयगत क्षेत्रको पहिचान गरियो, पालिकाको क्षमता लेखाजोखा गरियो र यसको आधारमा योजनाको मस्यौदा तयार पारियो। । अन्ततः सरोकारवाला सँग बैटक बसि मस्यौदामाथि छलफल गारि पृष्ठपोषण लिने काम भयो। सोही अनुरुप शिवालय गाउँपालिकाको स्वास्थ्य संकट एवम बिपद पूर्व तयारि तथा प्रतिकार्य योजना तयार पारि कार्यन्वयन गर्ने भनि कार्य तर्जुमा भयो।

१.६ योजना तर्जुमा तथा कार्यान्वयनका आधारभुत मान्यताहरु

- गाउँपालिका क्षत्रमा गरिने स्वास्थ्य संकट एवम बिपद पुर्व तयारि तथा प्रतिकार्य तथा पुर्व तयारि योजना अनतर्गत सबै गतिबिधिहरु पालिकाको नेतृत्वमा रहनेछ।
- यस गाउँपालिकामा कार्यरत सबै सरोकारवाला निकायहरू तथा संस्थाहरूले आफ्नो कार्यक्षेत्र बमोजिम सम्बन्धित विषयगत क्षेत्रसँगको समन्वयमा प्रतिकार्य र पूर्वतयारीका गतिविधिहरूमा सहयोग गर्नेछन्।
- विपद् पूर्वतयारीको काम, विपद् एवम् स्वास्थ्य संकट प्रतिकार्य तथा मानवीय सहायताका लागि गरिने सहयोग एकद्धार नीति बमोजिम गाउपालिकाको स्वीकृत मापदण्ड र प्रक्रिया अनुसार हुनेछ।
- विपद् प्रतिकार्य तथा पूर्वतयारीको काम विषयगत क्षेत्रको समन्वय तथा गाउपालिकाको नेतृत्वमा हुनेछ र लेखाजोखा, सूचना व्यावस्थापन, श्रोत परिचालन तथा व्यवस्थापन एकिकृत पद्धति अनुरूप हुनेछ।
- समुदाय, सामाजिक संस्था तथा सरकारी निकायहरूको स्वास्थ्य संकट एवम् विपद् प्रतिकार्य क्षमता विकास गरी गाउपालिकाको समग्र विपद् व्यवस्थापन क्षमता सुदृढ गरिनेछ।
- स्वास्थ्य संकट एवम् विपद् जोखिम न्यूनीकरण तथा प्रतिकार्यको काम स्थानीय सरकारको नेतृत्व तथा समन्वय, सामाजिक तथा नागरिक क्षेत्रको सहयोग र नीजि क्षेत्रसँगको साझेदारीमा हुनेछ।
- स्वास्थ्य संकट एवम् विपद् पूर्वतयारी र प्रतिकार्यका गतिविधि तथा मानवीय सहायताका कार्यहरू सुशासनको मान्यता अनुरूप पारदर्शी, सहभागितामूलक र समावेसी हुनेछन्।
- स्वास्थ्य संकट एवम् विपद् पूर्वतयारी, प्रतिकार्य तथा मानवीय सहायताका गतिविधिहरू मानवता, तटस्थता, निष्पक्षता र स्वतन्त्रता जस्ता मानवीयताका मुलभूत सिद्धान्तमा आधारित हुनेछन्।
- विपद् जोखिम न्यूनीकरण, पूर्वतयारी, प्रतिकार्य तथा समग्र विपद् एवम् स्वास्थ्य संकट व्यवस्थापनमा उपलब्ध स्थानीय श्रोत तथा जनशक्तिको अधिकतम प्रयोग र परिचालनको नीति लिइनेछ।
- विपद् जोखिम न्यूनीकरणका तथा स्वास्थ्य संकट व्यवस्थापनका प्राथमिकता प्राप्त कार्यहरूलाई क्षेत्रगत विकासका नियमित गतिविधिहरूसँग एकिकृत गरी विकासमा मूल प्रवाहीकरण गर्दै नगरको उत्थानशीलता विकास गरिनेछ।

खण्ड दुइ; बिपद जोखिम ब्यबस्थापनको अवस्था

२.१ शिवालय गाउपालिकाको संक्षिप्त परिचय

शिवालय गाउँपालिका जाजरकोट जिल्लाको पश्चिम भागमा रहेको गाउपालिका हो । नेपालको संघिय शासनप्रणालि अन्तर्गत राज्य पर्नसंररचनामा स्थानिय तहको नया सिमांकन गर्दा यो गाउँपालिका साबिका तिन वटा गा.बि.स सिमा, थालारैकार र जुंगाथापाचौर गा.बि.स हरु मिलेर स्थापना भयको हो । यो पालिका जातिगत तथा सास्कृतिक रुपमा बिशिष्टता र बिबिधता बोकेको गाउँपालिका हो । यो गाँउपालिका मुख्यरुपमा क्षेत्रि र क्रमस कामि, ठकुरि, दमाइ, बाहुन, सार्की र सन्यासि जातिको बसोबास छ । स्थानिय जिबनशैलि, परम्परागत सास्कृति, प्रकृतिक स्रोत साधन र पर्यटनको प्रचुर सम्भावाना आदि यस गाउँपालिकाको प्रमुख बिशेशता हो। यो गाँउपालिका जिल्लाको कुल क्षेत्रफल २२२३.३५ बर्ग किलोमिटर मध्य १३४.२६ बर्ग किलोमिटर अर्थात १२% भुभाग ओगटेको छ । यातायातको हिसाबले यो गाउँपालिकाको प्रत्यक वडामा सडक पुगेको छ ।

यो गाउँपालिका को पुर्वमा जाजरकोट जिल्लाकै छेडागाड नगरपालिका पर्दछ भने पश्चिममा सुर्खेत जिल्लाको सिम्ता गाउँपालिका पर्दछ । खासगरि उत्तर तर्फ छेडागाड नगरपालिका र दैलेख जिल्लाको भगवतिमाइ गाँउपालिका पर्दछ भने दक्षिण तर्फ सल्यान जिल्ला पर्दछ । दोमाट र रातो माटो पाउने यो पालिका चिसो लेख देखि बेसि सम्म पर्दछ ।

तालिकाः १ गाउँपालिकाको वडागत जनसंख्याको बिबरण

वडा नं	धरधुरी संख्या	जनसंख्या		क्षेत्रफल (बर्ग कि. मि.)	महिला पुरुस अनुपात	परिवारको ओषत आकार
		महिला	पुरुस			
१	३३४	१०८०	११४६	१६.५५	०.९४	६.५
२	२२७	१०२०	९९३	१८.४८	१.०३	७.४
३	३०६	९७४	९७६	८.९२	१.००	६.४
४	११०	३५९	३६६	९.७३	०.९८	६.६
५	२७१	८२४	८५६	९.६८	०.९७	६.२
६	३२६	१०७७	११५७	२०.१६	०.९३	६.९
७	३२६	११८९	१२७८	२०.७६	०.९३	७.६
८	२८४	८९०	९८८	१६.३१	०.९०	६.६
९	२५४	७१०	७४६	१३.७१	०.९५	५.७

स्रोतः घरधुरी सर्भेक्षण २०७५

शिवालय गाउँपालिकामा कुल ९ वटा वडा रहेका छन । पालिकामा जम्मा २४९२ घरधुरि रहेका छन भने कुल जनसंख्या १६६३२ रहेको छ । क्षेत्रफलको हिसाबले यो गाउँपालिका को जनघनत्व प्रति बर्गकिलोमिटर १२४ रहरको छ, जुन नेपालको भन्दा औसत (२००) भन्दा ७६ ले न्युन हो । क्षेत्रफल र जनसंख्याको हिसाबले वडा नं ७ सबै भन्दा ठुलो वडा हो भने सबैभन्दा सानो वडा नं २ हो । यो पालिकाको महिला पुरुस अनुपत ०.९७ (१०० पुरुस बराबर ९७ जना महिला) रहेको छ । परिवारको औसत आकार ६.७ रहेको छ ।

२.२ बिपद्का घटना एवम् क्षति बिश्लेषण

शिवालय गाउँपालिकाको एतिहाशिक घटना एवम् क्षति बिश्लेषण गर्दा मुख्यतता झाडापखाला, बाढिपहिरो, कोभिड-१९, हावाहुरि, सलहकिरा, खडेरी, भुकम्प र सडक दुर्घटना मुख्य घटना बिगतमा हुने गरेको पाइयो।

तालिका ; २ शिवालय गाउँपालिकाको बिपद्का घटना एवम् क्षति बिश्लेषण

विपद्\को घटना	**वडा स्थान**	**मानवीय क्षेति**	**भौतिक क्षति**	**आर्थिक क्षति**	**प्राकृतिक क्षति**	**सामाजिक प्रभाव**	**स्वास्थ्य प्रभाव**	**पुष्ट्याइँको आधार**
माहामारि तथा स्वास्थ्य संकट								
कोभिड-१९ (२०७६ देखि हाल सम्म)	सबै वडा	वडा नं ६ मा १जना	भएन	३ करोड	भएन	रोजगारी गुम्यो, बिवेद, आर्थिक प्रभाव, शैक्षिक प्रभाव	मानसिक तनाब	छलफल
झाडापखला (२०६९)	सवै वडा		भएन	४-५ करोड	भएन	मनोवैज्ञानिक प्रभाव आर्थिक क्षेत्रमा प्रभाव शैक्षिक क्षेत्रमा प्रभाव	मानसिक तनाब, मनोवैज्ञानिक प्रभाव	छलफल
अन्य संकट एबम घटना								
बाढी (बर्षेनी)	सबै वडा	वडा नं ४ मा २ जना (२०७३)	१० वटा घट्ट, वडा कार्यालय बगाएको, प्रतिक्षालय बगाएको, मिल बगाएको (८ वडा)	१५ करोड	बोटबिरुवा नस्ट, खेतियोग्य जमिन बगाएको	तनाब, बस्ति बिस्तापित हुन पर्यो	मानसिक तनाब, झाडापखला	छलफल
पहिरो (बर्षेनी)	सबै वडा	२ जना	खेतियोग्य जमिन बगायो, घट्ट बगायो,	५० लाख	बोटबिरुवा नस्ट, खेतियोग्य जमिन बगाएको	बस्ति बिस्तापित हुन पर्यो	मानसिक तनाब	छलफल
आगलागी (बर्षेनी)	सबै वडा	वडा नं २ मा १ जना	२ गोठ पोलिएको, २ गोरु, भैसि,	५-१० लाख	जंगल बिनास	बस्ति बिस्तापित हुन पर्यो	मानसिक तनाब	छलफल
चट्याङ्क (२०७८ -बैशाख)	१,४,८ नं वडा	१ जना	भैसि, बाख्रा भैसि, बाख्रा	१० लाख	बोटबिरुवा नस्ट, घर भत्कायो	भएन	मानसिक तनाब	छलफल
असिनापानी (२०७८ -बैशाख)	१,२,६ नं वडा	०	टिमुर खेति र गहुँ नस्ट	१ करोड	बोटबिरुवा नस्ट, खेतियोग्य जमिन बगाएको	भएन	मानसिक तनाब	छलफल

खडेरी (२०७८ -बैशाख)	सबै वडाहरु	०		१०-२० लाख	बोटबिरुवा नस्ट,	मानसिक तनाब	मानसिक तनाब	छलफल
सलहकिरा (२०७६)	सवै वडा	०	कोदो र मकै बाली नस्ट	१५-२० लाख	अन्नबालि नष्ट	भोकमारि ले यातना खेप्न पर्यो	मनोवैज्ञानिक प्रभाव आर्थिक क्षेत्रमा प्रभाव	छलफल
भुक्मप (२०७२)	सवै वडा	०	घरहरु चर्केको	६० लाख	बोटबिरुवा नस्ट,	मनोवैज्ञानिक प्रभाव	मानसिक तनाब	छलफल
हावाहुरी (वर्षेनी)	सवै वडा	२-१ जना (रुख ढलेर)	३-१ घर भत्केको (२०७७)	५० लाख	जन-धनको क्षति, अन्नबालि नष्ट	भोकमारी	मानसिक तनाब	छलफल
सडक दुर्घटना २०७८साल	२,३,५ नं वडा	वडा नं २-१ जना वडा नं ३-१ जना वडा नं ५-१ जना	बस, ट्याक्टर दर्घटना	६० लाख	जन-धनको क्षति,	मनोवैज्ञानिक प्रभाव	मानसिक तनाब	छलफल

२.३ शिवालय गांउपालिकाको प्रमुख र प्रथामिकतामा रहेका प्रकोपहरु

शिवालय गाउँपालिकामा भूकम्प, बाढी, पहिरो तथा सडक दुर्घटना, आगलागी, चट्याङ्, सलह-किराको प्रकोप, हावा-हुरि, आसिनापानि, खडेरि, झाडापखाला र कोभिड १९ महामारी जस्ता विपद् तथा स्वास्थ्य संकटका घटनाहरू विगतमा हुने गरेको पाइएको छ। वडागत सङ्कटासन्नता विश्लेषण गर्दा सबै वडालाई अर्थात सिंगो गाँउपालिकामा एकैचोटी र ठूलो क्षति गर्न सक्ने र प्रभाव पार्न सक्ने विपद् भूकम्प हो। सिंगो मुलुक नै भूकम्पको उच्च जोखिममा भएकोले यो गाँउपालिका पनि भूकम्पको उच्च जोखिममा छ। भूकम्प पछि कोभिड १९ जस्तै उच्च संक्रामक महामारी यस पालिकाको लागि प्रमुख स्वास्थ्य संकट निम्त्याउने प्रकोपको रुपमा देखिएको छ। अधिकांश वडामा बाढी पहिरो बारम्बार दोहोरिरहने र वर्षेनी जनधनको धेरै क्षति गर्ने प्रकोपमा पर्दछन्। सडक दुर्घटना र आगलागी पनि यस नगरका प्रमुख प्रकोपहरू हुन्। वडाको भौगोलिक विषेशता भूस्वरुप, प्रकोपको सम्मुखता तथा सामाजिक आर्थिक अवस्थाले समग्र विपद्को जोखिम स्तर निर्धारण गर्दछ।

तालिकाः ३ शिवालय गाउँपालिकाको प्रमुख र प्रथामिकतामा रहेका प्रकोपहरु

प्रकोप	कोभिड-१९	वाढी	पहिरो	आगलागी	चट्याङ्	असिनापानी	खडेरी	झाडापखला	सलहकिरा	भुक्मप	हावाहुरी	सडक दुर्घटना
कोभिड-१९		वाढी	कोभिड-१९	कोभिड-१९	कोभिड-१९	कोभिड-१९	कोभिड-१९	कोभिड-१९	कोभिड-१९	कोभिड-१९	कोभिड-१९	कोभिड-१९
वाढी			वाढी	अगलागि	वाढी	वाढी	वाढी	झाडापखला	वाढी	वाढी	वाढी	बाढी
पहिरो				आगलागी	पहिरो	पहिरो	पहिरो	झाडापखला	पहिरो	पहिरो	पहिरो	पहिरो
आगलागी					आगलागी	असिनापानी	आगलागी	झाडापखला	आगलागी	आगलागी	आगलागी	आगलागी
चट्याङ्क						असिनापानी	खडेरी	झाडापखला	चट्याङ्क	चट्याङ्क	हावाहुरी	सडक दुर्घटना
असिनापानी							असिनापानी	झाडापखला	असिनापानी	असिनापानी	हावाहुरी	सडक दुर्घटना
खडेरी								खषेरि	खडेरी	खडेरी	हावाहुरी	खडेरी
झाडापखला									झाडापखला	झाडापखला	झाडापखला	झाडापखला
सलहकिरा										भुक्मप	हावाहुरी	सडक दुर्घटना
भुक्मप											हावाहुरी	सडक दुर्घटना
हावाहुरी												सडक दुर्घटना
सडक दुर्घटना												
जम्मा स्कोर	१०	९	७	५	२	५	५	८	०	१	५	५
स्तर निर्धारण	१	२	४	५	१०	६	७	३	१२	११	८	९

२.४ प्रकोपको मौसमि बिष्लेशण

भौगर्भिक प्रकृयाबाट उत्पन्न हुने भूकम्प जस्ता प्रकोप जुनसुकै समयमा पनि आउन सक्छन् जसको मौसमी प्रकृति हुँदैन । भूकम्पको लागि बाह्रै महिना उत्तिकै जोखिमयुक्त समय हो । बाढी पहिरो जस्ता जलवायु तथा मौसमजन्य प्रकोपका घटना मौसममा निर्भर हुन्छन । मनसुनी हावापानीको क्षेत्रमा अवस्थित नेपालमा हावापानीको विशेषता त्यसै अनुरूप निर्धारण भएको हुन्छ । नेपालमा वार्षिक वर्षाको ८० प्रतिशत वर्षायामको चार महिनामा हुने गर्छ भने हिउँदे वर्षा कम मात्र हुने गर्दछ । त्यसकारण बाढी, पहिरो जस्ता जलउत्पन्न प्रकोप जेठ देखि असोजसम्मको चार / पाँच महिनाको अवधिमा बढी हुने गर्दछन् । हिउँदको समय सुख्खा हुने तथा फागुन चैतमा हावाहुरी पनि बढ्ने हुँदा आगलागीका घटना पनि बढ्छन् । सडक दुर्घटनाको कुनै मौसमी प्रकृति त हुँदैन तर वर्षाको समयमा सडक खराब हुने र बाढी पहिरोले पनि सडक दुर्घटना बढाउने भएकोले दुर्घटनाहरू बढी हुने गर्दछन् । समग्रमा महामारीको पनि खासै मौसमी प्रकृति देखिँदैन तर झाडापखाला तथा सर्पदंश जस्ता महामारी वर्षा एवम् गर्मी समयमा बढी हुने गर्दछ ।

प्रकोप पात्रो विश्लेषणले प्रकोपको मौसमी प्रकृति अनुसार पूर्वतयारीको लागि कुन समयमा केन्द्रित हुने र प्रतिकार्यको लागि कुन समयमा तत्पर रहने भन्ने योजना तयार गर्न मद्दत गर्दछ । शिवालय गाउँपालिकाको सन्दर्भमा असारदेखि असोजसम्म बढी विपद्का घटनाहरू हुन सक्ने समय हो । यो समयमा सबैभन्दा बढी बाढी तथा डुवानका घटनाहरू हुन सक्छन् । सडक दुर्घटना, महामारी र भूकम्प जुनसुकै बेला पनि हुन सक्छ । त्यसैले वर्षा शुरू हुनुभन्दा अगाडी बैशाखमा पूर्वतयारी तथा प्रतिकार्य योजनाको पुनरावलोकन गर्ने, आवश्यक र तत्काल गर्नुपर्ने तयारीहरू गर्ने, संयन्त्र, जनशक्ति, यन्त्र, उपकरण तयारी अवस्थामा राख्ने गर्नु पर्दछ ताकि विपद्को समयमा छिटो र व्यवस्थित तरिकाले काम गर्न सकियोस् र जनधनको क्षति नहोस् ।

चित्र १; प्रकोपको मौसमि बिष्लेशण

प्रकोप	बैसाख	जेठ	असार	साउन	भदौ	असोज	कार्तिक	मंशीर	पौष	माघ	फागुन	चैत्र
भूकम्प												
पहिरो												
बाढी												
सडक दुर्घटना												
आगलागी												
चट्याङ												
सलह किरा												
झाडापखाला												
कोभिड महामारी												

२.५ बिपद जोखिम आकलन

यस स्वास्थ्य संकट एवम बिपद पूर्व तयारी तथा प्रतिकार्य योजना कार्यशाला गोष्ठिको छलफलकोआधारमा बिपद जोखिम आकलन गर्दा निम्नअनुरुप पाइएको थियो ।

तालिका ४; शिवालय गाउँपालिकाको बिपद जोखिम आकलन

प्रमुख विपद्	उच्च जोखिम वडा	उच्च जोखिम वस्तीहरू	जोखिममा रहेको पूर्वाधार / अन्य क्षेत्र	जोखिममा रहेका घरधुरी	जोखिममा रहेको जनसङ्ख्या
झाडापखला	सबै	१। दलित बस्ति र तिमिलेपाखा २। दुङ्गा ७। बुर्दा, नर्मे ६- दलित बस्ति ८-दुनि नान्ने ३-घोडाछाल	शिक्षा, स्बास्थ्य, खानेपानि र उधोग आदी	१११ २२ २० ११० १३० ६०	५५५ ११० १०० ५५० ६५० ३००
बाढीपहिरो	१	मोर्क बजार, ठाडाचिरा, तिदुखोला, ठुलोपहिरो	सिस्ने स्कुल, बजार, स्यापि मा.बि.	१५०	७५०
	२	काब्रा, कैना, चिउरीखर्क	स्कुल	१००	५००
	३	सिमा, तिदुखोला, मडियाखोला, गोठिमारे, धोलिखोरिया, गुयलकाडाँ, भाल्जेवाला	वडा कार्यालाय, घर, स्कुल, सडक	३००	१५००
	४	पिप्से, पैरेपाखो, वुढाटोल,	वडा कार्यालाय, सडक	४०	२००
	५	सल्लेरी, वाहुन टोल, काउला, धाराखोला	सडक, स्कुल	७०	३५०
	६	औसिकाटोल, चित्रे बस्ति, धिरपुन्न, सुगुरखाल	स्कुल, सडक, घट्ट	१२०	६००

	७	खिर्रा, थानवाडा, जुगाँ, स्यालापाखा	घर, स्कुल, सडक, मन्दिर, घट्ट, मिल	१३०	६५०
	८	लिसपानी, नान्ने, पोख्रा, मैएलतडा	मिल, स्कुल, सडक, मन्दिर, घट्ट स्कुल, सडक	८०	४००
	९	भिउसथापा, बालुवा, सुनारी, स्यालडाडाँ, खाडागाउँ, दुनि	मन्दिर, घट्ट स्कुल, सडक	१५०	७५०
आजलागी	१, २ र ३	ठाडाचिरा, तिदुखोला, ठुलोपहिरो, चिउरीखर्क, गोठिमारे, धोलिखोरिया, गुयलकाडाँ, भाल्जेवाला	मिल, स्कुल, सडक, मन्दिर, घट्ट स्कुल, सडक	५००	२५००
चट्याङ	५,६,७,८,९	सल्लेरी, वाहुन टोल, बस्ति, धिरपुन्न, सुगुरखाल, जुगाँ, स्यालापाखा, खाडागाउँ, दुनि, पोख्रा, मैएलतडा	मिल, स्कुल, सडक, मन्दिर, घट्ट स्कुल, सडक	७००	३५००
सडक दुर्घटना	१,२,३	ठाडाचिरा, तिदुखोला, ठुलोपहिरो, चिउरीखर्क, गोठिमारे, धोलिखोरिया, गुयलकाडा	मान्छेको ज्यान, सवारि साधन	८००	४०००
कोभिड -१९	सबै वडाहरु	सबै स्थानहरु	शिक्षा, स्बास्थ्य, खानेपानि र उधोग आदी	सबै	सबै

2.६ विपद्को अनुमानित परिदृष्य

शिवालय गाउँपालिकाको बहुप्रकोपको अवस्थालाई हेर्दा पहिरो, बाढी, सडक दुर्घटना, आगलागी, , चट्याङ, कोभिड १९ महामारी, झाडापखाला जस्ता विपद् एवम् महामारीजन्य स्वास्थ्य संकटको जोखिम देखिन्छ। छलफलबाट गरिएको सङ्कटासन्नता तथा क्षमता विश्लेषणबाट प्रत्येक वर्ष दोहोरिरहने बाढी र पहिरो आगलागीबाट मात्र ११५० घरधुरी उच्च जोखिममा रहेको देखिएको छ भने ५००० जनसङ्ख्यालाई प्रत्यक्ष प्रभाव पर्ने देखिएको छ। भूकम्पको प्रभाव यो भन्दा व्यापक हुनसक्छ, भने कोभिडजस्ता महामारीजन्य विपद्को प्रभाव अझ धेरै विस्तार हुनसक्ने देखिन्छ। प्रतिकार्यका क्रममा संवेदनशील समूहमा रहेको जनसङ्ख्यालाई प्राथमिकता राखेर उनीहरूको विशेष आवश्यकता र संरक्षणको प्रवन्ध गर्नुपर्दछ र विषय क्षेत्रगत पूर्वतयारीमा यसै अनुरुप तयारी गर्नु पर्दछ।

२.७ प्रकोप सङ्कटासन्नता तथा जोखिम विश्लेषण

कुनै पनि प्रकोपको सङ्कटासन्नता समुदाय तथा जनसङ्ख्याको संवेदनशीलता, विपद्का घटनाको आवृत्ति, गाम्भिर्यता र प्रभावको विस्तार जस्ता कुराहरुको आधारमा उच्च, मध्यम र न्यून गरी जोखिम स्तर निर्धारण गरिएको छ। यसरी विश्लेषण गर्दा यस पालिकामा भूकम्प, पहिरो, सडक दुर्घटना र कोभिड १९ को उच्च जोखिम रहेको देखिन्छ भने आगलागी, चट्याङ, बालीमा लाग्ने कीटजन्य प्रकोप, झाडापखाला रेविज र सर्पदंशको मध्यम जोखिम देखिएको छ।

तालिका ६: शिवालय गाउँपालिकाको प्रकोप संकटासन्नता तथा जोखिम विश्लेषण

विपद्	संकटासन्नता (Vulnerability)	आवृत्ति (Frequency)	गम्भिर्यता (Intensity)	प्रभाव (Impact)	जोखिम ()
भूकम्प	**उच्च (३)** - सिंगो हिमालय क्षेत्र नै उच्च जोखिममा रहेको - भौगर्भिक चिराहरू नजिकै रहेको - भवन संरचनाहरू कमजोर रहेको - वृद्धबृद्धा, बालबालिका, अपाङ्गता भएको जनसङख्या उल्लेख्य रहेको	मध्यम (२)	उच्च (३)	उच्च (३)	**उच्च** (१८)
पहिरो	**उच्च (३)** - जमिनको भिरालोपन - प्राकृतिक स्रोतको तीव्र दोहन - मनसुन तथा जलवायुको बदलाव - पहिरोको जोखिमयुक्त ठाउँमा बस्ती बस्नु - विकास निर्माणका कामले बढाएको जोखिम वृद्धबृद्धा, बालबालिका, अपाङ्गता भएको जनसङ्ख्या	उच्च (३)	मध्यम (२)	मध्यम (२)	**उच्च** (१८)
बाढी	मध्यम (२) - नदी किनारमा बढेको अतिक्रमण - माथिल्लो जलाधार क्षेत्रमा जाने पहिरो - बाढीको जोखिमयुक्त ठाउँमा बसेको बस्ती - विकास निर्माणका कामले बढाएको जोखिम - वृद्धबृद्धा, बालबालिका, अपाङ्गता भएको जनसङ्ख्या	उच्च (३)	मध्यम (२)	मध्यम (२)	**मध्यम** (१२)
सडक दुर्घटना	मध्यम (२) - विस्तार हुँदै गएको सडक सञ्जाल - सडकको कमजोर गुणस्तर - मुख्य राजकार्गमा अवस्थित - बढ्दै गएको सवारी साधनको सङ्ख्या - सडक सुरक्षा सम्बन्धी कमजोर बुझाई	उच्च (३)	उच्च (२)	मध्यम (२)	**मध्यम** (१२)

विपद्	संकटासन्नता (Vulnerability)	आवृत्ति (Frequency)	गम्भिर्यता (Intensity)	प्रभाव (Impact)	जोखिम ()
आगलागी	मध्यम (२) - विद्युत सर्ट भएर हुने बढ्दो घटना - बढ्दो शहरीकरण - बढ्दै गएको सुख्खा याम - सामाजिक आर्थिक सङ्कटासन्नता - जनचेतनाको कमजोर अवस्था	मध्यम (२)	उच्च (३)	मध्यम (२)	**मध्यम (१२)**
सलह-किरा	मध्यम (२) - जलवायुमा आएको परिवर्तन - किट पतङ्कको वृद्धि - किराबाट नोक्सान हुने किशिमको बालीनाली	मध्यम (२)	मध्यम (२)	मध्यम (२)	**मध्यम** (८)
चट्याङ	मध्यम (२) - जलवायुमा आएको परिवर्तन - शहरीकरण र विद्युतीकरणको विस्तार - राम्ररी अर्थिङ नगरिनु - कम गुणस्तरीय विद्युतीय सामानहरूको प्रयोग - जनचेतनाको कमी	मध्यम (२)	उच्च (३)	मध्यम (२)	**मध्यम** (१२)
कोभिड १९	उच्च (३) - उच्च संक्रामक भाइरस - कमजोर स्वास्थ पूर्वाधार र तयारी - सावधानीका उपायहरूको कमजोर पालना - जनचेतनाको कमजोर स्तर - सामाजिक आर्थिक सङ्कटासन्नता - उच्च जोखिम समूहमा रहेको जनसंख्या	मध्यम (२)	उच्च (३)	उच्च (३)	**उच्च** (१८)
झाडापखाला	उच्च(३) - खानेपानी सरफाइको कमजोर अभ्यास - कमजोर स्वास्थ पूर्वाधार र तयारी - जनचेतनाको कमजोर स्तर - सामाजिक आर्थिक सङ्कटासन्नता	मध्यम (३)	मध्यम (२)	उच्च (३)	उच्च (१८)

२.८ गाउँपालिकाको क्षमता विश्लेषण

विपद् एवम् स्वास्थ्य संकटको प्रभावकारी प्रतिकार्य, पर्याप्त पूर्वतयारी र विपद् पछिको परिस्थितिलाई यथाशीघ्र समान्य अवस्थामा फर्काउन तथा विपद् जोखिम न्यूनीकरणका गतिविधिहरू संचालन गर्न आवश्यक पर्ने संस्था, संरचना, नीति, कानून, योजना, पूर्वाधार, भौतिक स्रोत साधन, प्राकृतिक स्रोत, सामाजिक स्रोत, आर्थिक स्रोत र मानवीय स्रोतको विद्यमान अवस्थाको लेखाजोखा र पालिकाको विपद् प्रतिकार्य क्षमता सुदृढ गर्नको लागि गाँउरपालिकाको क्षमता अभिवृद्धिको आवश्यकता विश्लेषण तालिका मा प्रस्तुत गरिएको छ।

तालिका ५: शिवालय गाउँपालिकाको क्षमता विश्लेषण

क्षेत्र	अवस्था विश्लेषण	आवश्यकता विश्लेषण
कानून, नीति योजना	- विपद् जोखिम न्यूनीकरण तथा व्यवस्थापन ऐन बनेको; - विपद् कोष सञ्चालन सम्बन्धी कार्यविधि नभनेको, - नगरको स्वास्थ्य नीति एवम् स्वास्थ्य ऐन तयार भएको, - गाँउपालिकाको विपद् पूर्वतयारी तथा प्रतिकार्य योजना नभयको,	- ऐन एवम् कार्यविधि स्वीकृत गरी कार्यान्वयनमा ल्याउनु पर्ने, - स्वास्थ्य नीति एवम् ऐन पारित गर्नु पर्ने, - विपद् राहत सम्बन्धी मापदण्ड बनाउनु पर्ने, - विपद् जोखिम न्यूनीकरण एवम् व्यवस्थापन नीति तथा कार्ययोजना बनाउनु पर्ने, - जोखिम सूचूचित क्षेत्रगत विकास योजना बनाउनु पर्ने।
संस्था एवम् संरचना	- स्थानीय विपद् व्यवस्थापन समिति गठन भएको, - वडा स्तरीय विपद् व्यवस्थापन समिति गठन भएको, - गाँउपालिकामा विपद् व्यवस्थापन सम्पर्क अधिकृत तोकिएको, - गाँउपालिका तहमा द्रुत प्रतिकार्य टोली गठन भएको।	- खोज उद्धार, प्राथमिक उपचार, विपद् लेखाजोखा कार्यादल गठन गर्नुपर्ने, - जनप्रतिनिधि र कर्मचारीलाई अभिमुखीकरण गर्नुपर्ने।
पूर्व सूचना तथा विपद् सूचना व्यवस्थापन	- गाउँपालिकाको स्वास्थ्य सम्बन्धी डिजिटल प्रोफाइल तयार भएको, - गाँउ आपत्कालीन कार्य सञ्चालन केन्द्र स्थापना र सञ्चालन भएको, - गाउँपालिकाको विपद् जोखिम एवम् स्वास्थ्य संकट सम्बन्धी अध्ययन नक्शाङ्कन नभएको।	- स्वास्थ्य प्रोफाइलमा स्वास्थ्य संकट सम्बन्धी विवरण पनि समावेश गर्नुपर्ने - गाउँपालिकामा आपत्कालीन कार्य सञ्चालन केन्द्रको नियमित संचालन र सूचना व्यवस्थापनको प्रवन्ध गर्नुपर्ने।
पूर्वाधार तथा भौतिक श्रोत साधन	- सडक पहुँच पुगेको, - सबै वडामा सबै बस्तीमा विद्युत नपुगेको, - सबै वडा र घरधुरीमा खानेपानी पर्याप्त पुगेको, - सबै वडा र घरधुरीमा सरसफाई सुविधा पर्याप्त पुगेको,	- सबै वडामा आपत्कालीन प्रयोजनका लागि खुला क्षेत्रको पहिचान गर्नुपर्ने,

	- पालिकामा रहेका स्वास्थ्य संस्थाहरू (हस्पिटल – १ स्वस्थ्य केन्द्र – ३, आधारभूत स्वास्थ्य केन्द्र – ६, बर्थिङ् सेन्टर – ३), सामुदाइक स्वास्थ्य इकाइ-१ - गाउँपालिकामा एउटा एम्बुलेन्स रहेको, - गाउँपालिकामा दमकल नभएको ।	- आपत्कालीन आश्रयस्थल बनाउन सकिने सामुदायिक भवन तथा खुला ठाउँमा सडक, खानेपानी र सरसफाई पूर्वाधार निर्माण गर्नुपर्ने, - प्रत्येक वडामा सामान्य खोज उद्धारका सामग्रीहरू, प्राथमिक उपचार एवम् स्वास्थ्य एवम् व्यक्तिगत सुरक्षाका सामग्रीहरू तयारी राख्नुपर्ने ।
प्राकृतिक श्रोत	- वनक्षेत्र रहेको - खुला चउर रहेको - नदीनाला रहेको - पानीका मुहान रहेको - बाँसघारी रहेको	- पानीका मुहान ताल पोखरी र वन क्षेत्रको संरक्षण गर्नुपर्ने - आपत्कालीन आश्रयस्थल बनाउन सकिने खुला ठाउँको पहिचान गरी सडक खानेपानी र सरसफाई पूर्वाधारहरूको तयारी गर्नुपर्ने ।
सामाजिक श्रोत	- आमा समूह - युवा संस्था सबै वडामा रहेको - बाल क्लब सबै वडामा रहेको - सामुदायिक भवन प्राय सबै वडामा रहेको - सामाजिक संघ संस्थाहरु रहेको	- सामाजिक संस्था तथा स्रोतहरूलाई विपद् न्यूनीकरण तथा पूर्वतयारीमा संलग्न गराउने र परिचालन गर्ने नीति र कार्यक्रम बनाउनु पर्ने । - सामाजिक संस्थाहरूको संयन्त्र बनाई उनीहरूको श्रोतलाई एकिकृत रुपमा परिचालन गर्नुपर्ने - सामाजिक संस्थाहरूको विपद् व्यवस्थापन तथा प्रतिकार्य क्षमता बढाउनुपर्ने
आर्थिक श्रोत	- बैंक एउटा बैंक छ । - सहकारी संस्था छन् - विपद् कोष (१५ लाख विपद् कोष रहेको)	- नीति तथा प्रक्रिया तय गरी आर्थिक क्षेत्रलाई विपद् जोखिम न्यूनीकरणमा लगानी गर्ने र श्रोत परिचालन गर्नुपर्ने - सहकारी संस्था तथा बचत समूहले आफ्ना सदस्यहरूका लागि आपत्कालीन सहायता कोषको प्रवन्ध गर्नुपर्ने - बीमा कम्पनीहरूसँग समन्वय गरी विपद् बीमाको शुरूवात तथा प्रवर्धन गर्नुपर्ने
मानवीय श्रोत	- उद्धार तथा सुरक्षा कर्मी ३१ जना नेपाल प्रहरी - स्वस्थ्यकर्मी २६ जना - भूकम्प प्रतिरोधी घर बनाउन सक्ने मिस्त्री छन् - अस्थायी आवास निर्माण गर्न सक्ने जनशक्ति छन् - विपद् सम्बन्धी तालिम दिनसक्ने छन्	- गाउँपालिकामा रहेको जनशक्तिलाई संगठित रूपमा विपद् प्रतिकार्य र पूर्वतयारीमा परिचालनको लागि तयारी गर्नुपर्ने - वडा तहमा विपद् प्रतिकार्य टोली तयार गरी तालिम दिएर प्रथम सामुदायिक उद्धारक (First Community Responder) तयार गर्नुपर्ने - भूकम्प प्रतिरोधी घर बनाउन सक्ने जनशक्तिलाई संगठित गरी क्षमता अभिवृद्धि गर्नुपर्ने ।

		- वडा तहमा स्वास्थ्य संस्थासँग समन्वय गरी प्राथमिक उपचार टोली तयार गर्नुपर्ने - विपद् लेखाजोखा गर्नसक्ने जनशक्ति वडा तहमा तयार गर्नुपर्ने - प्रत्येक वडामा स्वास्थ्य संस्था अन्तरगत द्रुत प्रतिकार्य टोली (RRT) गठन गर्नुपर्ने ।

2.९ विषयक्षेत्र तथा कार्य जिम्मेवारी

यस शिवालय गाउँलिकामा विपद् पूर्वतयारी तथा प्रतिकार्य योजना तर्जुमा र कार्यान्वयनका लागि विश्ववयापी तथा राष्ट्रिय तहमा भएका विषयगत क्षेत्रको अभ्यास, स्थानीय आवश्यकता र पालिकाको संस्थागत संरचना अनुसार सातवटा विषयगत क्षेत्र निर्धारण गरिएको छ । विषयगत क्षेत्रको जिम्मेवारी देहाय बमोजिम रहको छ ।

तालिका ६: विषयगत क्षेत्र र यसको नेतृत्व

क्रसं	विषयगत क्षेत्र	नेतृत्व / शाखा
१	समन्वय, खोज तथा उद्धार विषय क्षेत्र	पालिका अध्यक्ष– गाँउपालिका विपद् व्यवस्थापन समिति शाखा: वातावरण तथा विपद् व्यवस्थापन शाखा
२	प्राथमिक उपचार, स्वास्थ्य तथा पोषण विषय क्षेत्र	संयोजक - सामाजिक विकास विषयगत समिति शाखा: स्वास्थ्य शाखा
३	आपत्कालीन आश्रयस्थल, खाद्य तथा गैर खाद्य सामग्री एवम् बन्दोबस्ती विषय क्षेत्र	संयोजक - वातावरण तथा विपद् व्यवस्थापन विषयगत समिति शाखा: वातावरण तथा विपद् व्यवस्थापन शाखा
४	खानेपानी सरसफाई तथा स्वस्छता प्रवर्द्धन विषय क्षेत्र	संयोजक - सामाजिक विकास विषयगत समिति शाखा: खानेपानी तथा सरसफाई शाखा
५	आपत्कालीन संरक्षण तथा शिक्षा विषय क्षेत्र	संयोजक - सामाजिक विकास विषयगत समिति शाखा: शिक्षा शाखा
६	विपद् लेखाजोखा एवम् सूचना व्यवस्थापन विषय क्षेत्र	संयोजक - वातावरण तथा विपद् व्यवस्थापन विषयगत समिति शाखा: आपत्कालीन कार्य संचालन केन्द्र
७	जीविकोपार्जन, पुनर्स्थापना तथा शीघ्र पुनर्लाभ विषयगत क्षेत्र	संयोजक - पूर्वाधार विकास विषयगत समिति शाखा: पूर्वाधार विकास शाखा

२.९.१ समन्वय, खोज तथा उद्धार विषयगत क्षेत्र

गाऊँपालिका क्षेत्रमा कुनै पनि विपद्को घटना वा स्वास्थ्य संकटको स्थिति हुनासाथ तत्काल प्रतिकार्यमा जुटेर मानवीय जीवन रक्षा तथा सम्पत्तिको सुरक्षा गरी जनजीवन सामान्य अवस्थामा ल्याउनु पर्ने हुन्छ। यसका लागि नगर विपद् व्यवस्थापन समितिको अध्यक्षको हैसियतले विपद् प्रतिकार्यको सम्पूर्ण नेतृत्व पालिका अध्यक्षले गर्नुपर्दछ। विपद्को परिस्थितिमा एकातिर अन्य विषयगत क्षेत्रका साथै पालिका मातहतका स्रोत साधन र सबै संयन्त्रहरू प्रतिकार्यका लागि परिचालन गर्नुपर्दछ। विपद्को प्रभाव अनुसार बाह्य सहयोगको लागि पालिकाभित्र र बाहिर, जिल्ला, प्रदेश तथा केन्द्रीय निकायहरूसम्म समन्वय गर्नुपर्दछ। विपद् पूर्वतयारीका लागि सरोकारवाला निकायहरूसँग निरन्तर समन्वय र सहकार्य गर्ने तथा विपद्को समयमा विपद् प्रभावित समुदायमा तुरून्त खोज उद्धार, प्राथमिक उपचार र राहत वितरणको लागि समन्वय गर्ने, विपद् प्रभावितहरूको पहिचान गरी परिचयपत्र उपलब्ध गराउने, मानिसको मृत्यु भएमा सनाखत गरी शव व्यवस्थापन (वा हस्तान्तरण) को प्रवन्ध मिलाउने र यसको लागि समयमै आवश्यक पूर्वतयारी गर्नु समन्वय, खोज तथा उद्धार क्षेत्रको मुख्य काम हो। यस विषयगत क्षेत्रको नेतृत्व पालिका अध्यक्षले गर्दछन्। पालिकामा रहेका सुरक्षा निकाय, नेपाल रेडक्रस सोसाइटी निजी क्षेत्रका प्रतिनिधि र अन्य सबै विषय क्षेत्रका संयोजनकहरू यसमा सदस्य रहन्छन्। पालिकाका प्रमुख प्रशासकीय अधिकृत यस विषयगत क्षेत्रको सदस्य सचिवको रूपमा रहन्छन्।

२.९.२ प्राथमिक उपचार, स्वास्थ्य तथा पोषण क्षेत्र

विपद्को समयमा खोज उद्धार कार्यसँगै घाइतेहरूको जीवन रक्षाको लागि प्राथमिक उपचार सेवा आवश्यक पर्दछ। त्यसपछि गम्भीर प्रकृतिका घाइतेहरूको लागि थप उपचारको प्रवन्ध गर्नु पर्दछ। प्रभावित समुदाय तथा आश्रयस्थलमा स्वास्थ्य सेवालाई निरन्तरता दिनु पर्ने हुन्छ। महामारीजन्य विपद् तथा स्वास्थ्य संकटको समयमा स्वास्थ्य क्षेत्रको प्रमुख भूमिका हुन्छ। विपद् प्रभावित समुदायका बालबालिका बृद्धबृद्धा गर्भवती तथा दुध खुवाउने आमाहरूको लागि थप पोषणयुक्त खानाको आवश्यकता पर्दछ। पालिकाको स्वास्थ्य संरचना र क्षमताको परिचालन गरी प्राथमिक उपचार, स्वास्थ्य सेवा र पोषणको प्रवन्ध गर्नु यस विषयगत क्षेत्रको प्रमुख जिम्मेवारी हो। साथै यस विषयगत क्षेत्रले कोभिड-१९ लगायतका महाव्याधीको संक्रमण, स्वास्थ्य संकटको रोकथाम, नियन्त्रण र व्यवस्थापनको कार्य समेत गर्नेछ। यस विषयगत क्षेत्रको नेतृत्व पालिकाको सामाजिक विकास समितिको संयोजकले गर्दछन् भने पालिकाको स्वास्थ्य शाखा प्रमुख सदस्य सचिव रहन्छन्

२.९.३ आपत्कालीन आश्रयस्थल, खाद्य तथा गैर खाद्य सामग्री एवम् बन्दोबस्ती विषय क्षेत्र

गाउँपालिका क्षेत्रमा कुनै पनि विपद्को घटना वा स्वास्थ्य संकटको स्थिति हुनासाथ त्यसबाट विस्थापित तथा प्रभावित भएकाहरुलाई बस्नको लागि आश्रयस्थल र आश्रयस्थलमा बसेका वा समुदायमै रहेका प्रभावितहरूलाई चामल, दाल, नुन, तेल आदि खाद्य सामग्री उपलब्ध गराउने, खानेकुरा पकाउनको लागि आवश्यक प्रवन्ध मिलाउने ओढ्ने ओछ्याउने लगायतका गैर खाद्य सामग्री एवम् लगाउने कपडाको प्रवन्ध गर्ने। महामारीजन्य स्वास्थ्य संकटको समयमा क्वारेन्टिन एवम् आइसोलेसन केन्द्रको व्यवस्थापन गर्ने, खोज उद्धार, राहत एवम् स्वास्थ्य सामग्रीहरूको खरिद तथा भण्डारण एवम् ढुवानीको व्यवस्था गर्ने, विपद् लेखाजोखा लगायतका कामको लागि आवश्यक बन्दोबस्ती मिलाउने यस विषय क्षेत्रको मुख्य जिम्मेवारी हो। यस विषयगत क्षेत्रको नेतृत्व वन वातावरण तथा विपद् व्यवस्थापन समितिको संयोजनकले गर्दछन् भने विपद् व्यवस्थापन सम्पर्क अधिकृत सदस्य सचिवको रुपमा रहन्छन्।

२.९.४ खानेपानी, सरसफाई तथा स्वस्थता प्रवर्द्धन विषय क्षेत्र

विपद् पश्चात प्रभावित समुदायमा खानेपानी तथा सरसफाईका पूर्वाधारहरूमा क्षति पुग्छ। विस्थापितहरूले आश्रय लिएको आश्रयस्थलमा खानेपानी र सरसफाइको उचित र पर्याप्त प्रवन्ध गर्नु पर्दछ। विपद्पछि सरसफई र स्वच्छताको उचित प्रवन्ध नभएमा विभिन्न महामारी फैलिन सक्छ। विपद् प्रभावितहरूको लागि स्वच्छ र पर्याप्त खानेपानी तथा सरसरफाइको प्रवन्ध गर्नु, विपद् प्रभावित समुदाय तथा अस्थायी आश्रयस्थल वा क्वारेन्टिन र आइसोलेसन केन्द्रहरुमा

खानेपानी एवम् सरसफाईको प्रवन्ध तथा स्वस्थता प्रवर्धन गर्नु, प्रभावितहरूको लागि मापदण्ड अनुसारको सरसफाई तथा स्वस्थता प्रवर्धनका सामग्रीहरूको सुनिश्चिता गर्नु, विपद्‌जन्य घटनाबाट सिर्जना भएका फोहोरहरू सरसफाई गर्नु, मरेका पशुपंक्षीहरूको व्यवस्थापन गर्नु, व्यक्तिगत सरसफाईको लागि स्वच्छता सम्बन्धी सरसामानहरू (जस्तैः हाईजिन किट, पियुष, क्लोरिन, डस्टविन, आदि) उपलब्ध गराउने, विपद्‌बाट क्षति भएका खानेपानी तथा सरसफाईका पूर्वाधारहरू पुनर्स्थापना गर्न सहयोग गर्नु यस विषयगत क्षेत्रको मुख्य जिम्मेवारी हो। खानेपानी सरसफाई तथा स्वस्थता प्रवर्द्धनको क्षेत्रमा काम गर्ने संस्थाका प्रतिनिधिहरू यस विषयगत क्षेत्रको सदस्य रहन्छन्।

2.९.५ संरक्षण तथा आपत्कालीन शिक्षा विषय क्षेत्र

विपद्‌को घटना पछि परिवारहरू विस्थापित हुन्छन्। कतिपय बालबालिकाले अविभावक गुमाउँछन्। यस्तो अवस्थामा महिला र बालबालिकामाथि हिंसा बढ्छ। यस पालिकामा धेरै विद्यालयहरू बाढी, आगलागी, चट्याङ जस्ता प्रकोपको जोखिममा छन् र कोभिड-१९ को महामारीको कारण लामो समयदेखी विद्यालयहरू बन्द छन्। संरक्षण तथा शिक्षा विषयगत क्षेत्रले विपद्‌को समयमा किशोरी, गर्भवती महिला, सुत्केरी, अपाङ्गता भएका व्यक्तिहरू, शिशु, बालबालिका, बृद्धबृद्धाहरूलाई संरक्षण गर्ने, उनीहरूको आवश्यकता बमोजिमका सरसामानहरू जस्तैः सेनेटरी प्याड, खेलकुदका सामान आदि उपलब्ध गराउने, घरपरिवारका सदस्य गुमाएकाहरू तथा विपद्‌का कारण त्रसित व्यक्तिहरूलाई मनोसामाजिक परामर्श सेवा दिने र हिंसामुक्त वातावरण सिर्जना गर्ने जस्ता जिम्मेवारी निर्वाह गर्नु पर्दछ। विद्यालयहरू क्षति भएमा वा भौतिक उपस्थितिमा विद्यालय सञ्चालन गर्ने अवस्था नभएमा तत्काल शैक्षिक निरन्तरताको लागि वैकल्पिक व्यवस्था गर्ने र सामान्य अवस्थामा यसको लागि पूर्वतयारी तथा सुरक्षित विद्यालय कार्यढाँचालाई कार्यान्वयन गर्न सहयोग गर्ने, वैकल्पिक सिकाई निरन्तरताको लागि उपयुक्त ठाउँको पहिचान गरी आवश्यक सामग्रीहरूको तयारी गर्ने, सुरक्षित सिकाईको वातावरण तयार गरी शैक्षिक गतिविधिहरूलाई निरन्तरता दिने, संरक्षण तथा शिक्षा क्षेत्रको क्षति र आवश्यकताको लेखाजोखा गरी पुनर्स्थापन र पुनर्निर्माणमा सहयोग गर्ने र विद्यालय मार्फत स्वास्थ्य संकट एवम् विपद् सुरक्षा सम्बन्धी चेतना समुदायमा विस्तार गर्न सहयोग गर्ने यस विषयगत क्षेत्रको मुख्य जिम्मेवारी हो। पालिकाको सामाजिक विकास समितिको संयोजकले यस विषयगत क्षेत्रको नेतृत्व गर्दछन् भने शिक्षा शाखा प्रमुख सदस्य सचिव रहन्छन्।

2.९.६ विपद् लेखाजोखा एवम् सूचना व्यवस्थापन विषय क्षेत्र

विपद् जोखिम न्यूनीकरण तथा व्यवस्थापन योजना तर्जुमा गर्न विपद्‌सँग सम्बन्धित र अन्य सामाजिक आर्थिक तथ्याङ्कको आवश्यकता पर्दछ। अझ विपद् पश्चात खोज उद्धार राहत र प्रतिकार्यका कामहरू अघि बढाउन विपद्‌को सामान्य तथा विषयगत क्षतिको तथ्याङ्क आवश्यक पर्दछ। यस विषय क्षेत्रले विपद्‌को क्षति तथा नोक्सानीको लेखाजोखा गर्ने यी सूचनाहरूलाई व्यवस्थापन गर्ने र विषयगत क्षेत्रका विवरणहरू सम्बन्धित क्षेत्रलाई उपलब्ध गराई पूर्वतयारी तथा प्रतिकार्य योजना तर्जुमा र कार्यान्वयनमा सहयोग गर्दछ। वडा स्तरीय विपद् व्यवस्थापन समिति, वडा कार्यालय र स्थानीय सुरक्षा निकायसँग समन्वय गरी प्रारम्भिक द्रुत लेखाजोखा गरी तत्काल विपद्‌को क्षतिको सूचना संकलन गर्ने संयन्त्र विकास गर्ने। क्षतिको प्रारम्भिक लेखाजोखा तथा क्षेत्रगत आवश्यकता लेखाजोखा गर्न गृह मन्त्रालयले तयार गरेको विपद् लेखाजोखा मार्गदर्शनको आधारमा आवश्यक फारम तयार गर्ने र तालिम दिई जनशक्ति तयार गर्ने। क्षतिको लेखाजोखाको आधारमा प्रभावितहरूको वर्गीकरण गरी परिचयपत्र उपलब्ध गराउन स्थानीय विपद् व्यवस्थापन समितिलाई सहयोग गर्ने। विपद्‌का सूचनाहरू नगर आपत्कालीन कार्य सञ्चालन केन्द्रमा व्यवस्थापन गर्ने र निर्धारित प्रक्रिया बमोजिम जिल्ला, प्रदेश तथा केन्द्रीय आपत्कालीन कार्य सञ्चालन केन्द्रमा अदान प्रदान गर्ने यस विषयगत क्षेत्रको मुख्य जिम्मेवारी हो। यस विषयगत क्षेत्रको नेतृत्व वन वातावरण तथा विपद् व्यवस्थापन समितिको संयोजनकले गर्नेछन भने स्थानीय आपत्कालीन कार्य सञ्चालन केन्द्र हेर्ने अधिकृत सदस्य सचिवको रुपमा रहनेछन्। नेपाल रेडक्रस सोसाइटी लगायत विपद् लेखाजोखा क्षेत्रमा अनुभव भएका र स्वयम् सेवक परिचानल गर्ने क्षमता भएका स्थानीय संस्थाहरू यसका सदस्यका रुपमा रहनेछन्।

२.९.७ जीविकोपार्जन, पुनर्स्थापना तथा शीघ्र पुनर्लाभ विषय क्षेत्र

यस विषयगत क्षेत्रले विपद्को कारण अवरूद्ध हुन पुगेका अत्यावश्यक सेवाहरू (जस्तैः सडक, विद्युत, खानेपानी, टेलिफोन) तत्काल सुचारू गर्ने र त्यस्ता सेवा प्रदान गर्ने निकायका कार्यालयहरूमा क्षति पुगेमा वैकल्पिक व्यवस्था गर्ने, सामाजिक आर्थिक पूर्वाधार र अवस्थालाई चलायमान बनाई जनजीवनलाई सामान्य बनाउने जिम्मेवारी निर्वाह गर्दछ। विपद् पश्चात विस्थापितहरूलाई तत्काल अस्थायी आश्रयस्थल व्यवस्थापन गर्न तथा आवास, खानेपानी, सरसफाई लगायतका अस्थायी पूर्वाधार तयार गर्न सहयोग गर्दछ। त्यसैगरी पुनर्स्थापनको चरणमा स्थायी संरचनाहरू पुनर्निर्माण नहुँदासम्मको लागि अस्थायी संरचना तथा पूर्वाधार तयार गर्ने काम गर्दछ। आपत्कालीन अवस्थामा पूर्वाधार क्षति भएर आवतजावत अवरूद्ध भएमा सेवा सुचारू गर्नका लागि तत्काल अस्थायी पूर्वाधार तयार गर्ने। प्रभावित समुदायसम्म राहत तथा प्रतिकार्यको पहुँच सहज बनाउन तत्काल अस्थायी पूर्वाधारहरूको विकास गर्ने। पालिकाले कुनै पनि पूर्वाधार निर्माण गर्दा मापदण्ड बमोजिम र विपद् सुरक्षित भएको सुनिश्चित गर्ने। आपत्कालीन प्रयोजनका लागि अस्थायी आश्रयस्थल, त्यसमा आवश्यक खानेपानी तथा सरसफाईका पूर्वाधारहरू तयार गर्ने। विपद्बाट क्षति भएका संरचना तथा पूर्वाधारहरूको पुननिर्माण गर्दा बहुप्रकोपको जोखिमबाट सुरक्षित स्तरीय मापदण्ड अनुसार भएको सुनिश्चित गर्ने। यस विषयगत क्षेत्रको काम विपद्को तत्कालको अवस्थादेखि पुनर्निर्माणको काम नसकिँदासम्म लामो समयसम्म पनि चल्न सक्छ र विपद् व्यवस्थापनका चारबटै चरणमा काम गर्नुपर्ने हुन्छ। यस विषयगत क्षेत्रको नेतृत्व पूर्वाधार विकास समितिको संयोजकले गर्नेछन् भने पूर्वाधार विकास शाखा प्रमुख यसको सदस्य सचिवको रूपमा रहनेछन्।

खण्ड तीन : पूर्वतयारी तथा प्रतिकार्य योजना

3.1 सामान्य पूर्वतयारी योजना

विपद्को सम्भावना र त्यसबाट हुनसक्ने जनधनको क्षति कम गर्न र पर्याप्त पूर्वतयारी गरी विपद् एवम् स्वास्थ्य संकट प्रतिकार्य क्षमता सुदृढ गर्न पालिका विपद् व्यवस्थापन समितिले पूर्वतयारीका विभिन्न गतिविधिहरू नियमित रूपमा गर्नुपर्ने हुन्छ। विपद् पूर्वतयारी र विपद् एवम् स्वास्थ्य संकट व्यवस्थापनलाई विकासका गतिविधिहरूमा जोडेर जोखिमका स्रोतहरूको न्यूनीकरण गर्दै प्रतिकार्यका लागि आधार तयार गर्न सामान्य पूर्वतयारीका रूपमा देहाय बमोजिमको कार्ययोजना तयार गरिएको छ।

तालिका ७; शिवालय गाउँपालिकाको सामान्य पूर्वतयारी योजना

क्र.सं.	सामान्य पूर्वतयारीका कार्यहरु	समय	स्थान	परिमाण	मुख्य जिम्मेवारी
१	गाउँपालिका आपत्कालीन कार्य सञ्चालन केन्द्रमा सञ्चार एवम् खोज उद्धार तथा प्राथमिक उपचार सामग्रीको प्रवन्ध गर्ने	तत्काल	गाँउपालिका	१	गाउँपालिका विपद् व्यवस्थापन समिति
२	गाउँपालिका सबै वडामा समुदायमा आधारित खोज उद्धार कार्यदल गठन गर्ने	तत्काल	वडा	प्रत्येक वडामा	वडा विपद् व्यवस्थापन समिति
३	प्रदेश र केन्द्रीय तहसँग समन्वय हुने गरी विपद् जोखिम न्यूनीकरण वेभ पोर्टल विकास गरि सञ्चालन गर्ने	तत्काल	गाँउपालिका	१	गाउँपालिका विपद् व्यवस्थापन समिति
४	विपद् पश्चातको आवश्यकताको लेखाजोखाको लागि आधुनिक सूचना प्रविधिको उपयोग गरेर द्रुत आँकलन प्रणाली प्रक्रिया तयार गर्ने	तत्काल	गाँउपालिका	१	गाउँपालिका विपद् व्यवस्थापन समिति
५	आपत्कालीन अस्थायी आश्रयस्थलको लागि नगरमा खुला क्षेत्र पहिचान गर्ने	तत्काल	गाँउपालिका	१	गाउँपालिका विपद् व्यवस्थापन समिति
६	प्रत्येक सार्वजनिक, सरकारी र व्यावसायिक भवनमा आपत्कालीन निकासी मार्ग (Evacuation Route) र आपत्कालीन भेला हुने स्थान (Assembly Point) छुट्याई विपद् पूर्वतयारी तथा प्रतिकार्य योजना तयार गर्ने, गराउने	२०७९ जेठ	सबै सम्बन्धित संस्थाहरु	९	सम्बन्धित कार्यालय
७	वडामा भएका सामुदायिक भवनहरूमा आपत्कालीन अस्थायी आश्रयस्थल तथा क्वारेन्टिन सञ्चालनको लागि सडक खानेपानी सरसफाइका पूर्वाधार तयार गर्ने	२०७९ साउन	पहिचान गरिएका स्थानहरू	आवश्यकता अनुसार	पूर्वाधार विकास शाखा

८	प्रत्येक वडामा आपत्कालीन आश्रयस्थल तथा क्वारेन्टिन / आइसोलेसन सेन्टर मा प्रयोग गर्न सकिने सुरक्षित सामुदायिक भवनको पहिचान / निर्माण गर्ने	नियमित	वडा	प्रत्येक वडामा कम्तिमा एउटा	पूर्वाधार विकास शाखा वडा कार्यालय
९	विपद्बाट हुने मानवीय क्षति बाली पशु, घर तथा सम्पतिको लागि कार्यबिधि बनाई बीमा गर्न प्रोत्साहन गर्ने	२०७९ असार	गाउँपालिका	निरन्तर	गाउँपालिका विपद् व्यवस्थापन समिति
१०	विपद् जोखिम व्यवस्थापनका लागि समुदायमा आधारित संस्थाहरु, स्थानीय गैर सरकारी संस्थाहरु, स्थायी प्रकृतिका उपभोक्ता समितिहरु र नागरिक संस्थाहरुबीच सहकार्यको लागि संयन्त्र तयार गर्ने	२०७९ जेठ	गाउँपालिका	वार्षिक	गाउँपालिका विपद् व्यवस्थापन समिति
११	गाउँपालिका क्षेत्रका प्रमुख प्रकोपहरु (भूकम्प, आगलागी र सडक दुर्घटना, महामारी नियन्त्रण) को लागि परिदृष्यमा आधारित कृतिम घटना अभ्यास नियमित सञ्चालन गर्ने	नियमित	गाउँपालिका	वार्षिक	गाउँपालिका विपद् व्यवस्थापन समिति
१२	गाउँपालिकाको स्वास्थ्य संकट एवम् विपद् पूर्वतयारी तथा प्रतिकार्य योजना वार्षिक रूपमा अद्यावधिक गर्ने	नियमित	गाउँपालिका	वार्षिक	गाउँपालिका विपद् व्यवस्थापन समिति
१३	सबै विषयगत क्षेत्रको कार्यतालिका बनाएर नियमित बैठक बस्ने	नियमित	गाउँपालिका	तीन तीन महिनामा	सबै विषयगत क्षेत्र

३.२ पूर्वानुमानमा आधारित पूर्वतयारी योजना

यस गाउँपालिकामा पर्न सक्ने विपद् त्यसको पूर्वानुमानित आँकलनका आधारमा देहाय बमोजिम सात वटा विषयगत क्षेत्रको पूर्वतयारीका कार्यहरु निर्धारण गरिएको छ । उक्त क्रियाकलापहरू कार्यान्वयनको जिम्मेवारी सम्बन्धित विषयगत क्षेत्रको हुनेछ भने आवश्यकता अनुसार अन्य निकाय वा क्षेत्रसँग समन्वय गरी काम गर्नेछन् ।

३.२.१ समन्वय, खोज तथा उद्धार विषय क्षेत्र

तालिका ८; समन्वय, खोज तथा उद्धार विषय क्षेत्र

क्र.सं.	पूर्वतयारीका कार्यहरु	समय	स्थान	परिमाण	समन्वय/सहयोग
१	वडा तहमा गठन भएका खोज उद्धार टोलीलाई तालिम दिएर प्रथम सामुदायिक उद्धारक (First Community Responders) तयार गर्ने	जेठ २०७९	वडा	०९	सुरक्षा निकाय, नेपाल रेडक्रस
२	खोज उद्धारका लागि आवश्यक उपकरण सामग्रीहरुको आवश्यकता आँकलन गरी खरिद गर्ने	जेठ २०७९	गाउँपालिका	१	सुरक्षा निकाय, नेपाल रेडक्रस
३	खोज उद्धार टोली परिचालनको लागि न्यूनतम् खोज उद्धार सामग्री खरिद गरी तयारी अवस्थामा राख्ने	जेठ २०७८	वडा	९	सुरक्षा निकाय, वडा कार्यालय
४	खोज तथा उद्धारका लागि प्रयोग गर्न सकिने सवारी साधनहरू र एम्बुलेन्सहरूको सूची र सम्पर्क व्यक्तिको विवरण तयार गर्ने	नियमित	गाउँपालिका	१	सम्बन्धित संस्था
५	सबै विषयगत क्षेत्रका सदस्यहरू तथा सरोकारवाला निकाय र संस्थाहरूको सम्पर्क ठेगाना अद्यावधिक राख्ने	नियमित	गाउँपालिका	१	सबै विषयगत क्षेत्रा

३.२.२ प्राथमिक उपचार, स्वास्थ्य तथा पोषण विषय क्षेत्र

क्र.सं.	पूर्वतयारीका क्रियाकलापहरु	समय	स्थान	परिमाण	समन्वय/सहयोग
१	गाउँपालिका सबै वडामा स्थानीय स्वास्थ्य संस्थाको समन्वयमा द्रुत प्रतिकार्य टोली (RRT) गठन गर्ने	तत्काल	वडा	हरेक वडामा एक	वडा विपद् व्यवस्थापन समिति
२	गाउँपालिकाको सबै स्वास्थ्य संस्थाहरूमा आपत्कालीन प्रयोजनको लागि औषधिको 'बफर स्टक' व्यवस्थापन गर्ने र औषधि उपलब्ध भएको सुनिश्चित गर्ने	नियमित	वडा	स्वास्थ्य संस्था अनुसार	सम्बन्धित स्वास्थ्य संस्था
३	वडा तहमा प्राथमिक उपचार कार्यदल गठन गर्ने	तत्काल	वडा	हरेक वडामा एक	वडा विपद् व्यवस्थापन समिति

४	स्वास्थ्यकर्मी, महिला स्वयं सेविका र वडा स्तरीय कार्यदलका सदस्यहरुको लागि प्राथमिक उपचार तालिम सञ्चालन गर्ने	नियमित	वडा	९	नेपाल रेडक्रस सोसाइटी
५	समुदायमा जनस्वास्थ्य सम्बन्धी जनचेतनामूलक कार्यक्रम सञ्चालन गर्ने	नियमित	गाउँपालिका	आबश्यकता अनुसार	गाउँपालिका विपद् व्यवस्थापन समिति
६	विपद्को समयमा गर्भवती तथा सुत्केरी महिला र बालबालिकाहरुमा पोषण आवश्यकता पूर्तिका लागि पुरक खाना आवश्यकताको आँकलन गर्ने	नियमित	गाउँपालिका	आबश्यकता अनुसार	विपद् लेखाजोखा विषयगत क्षेत्र
७	आपत्कालीन अवस्थामा घाइतेहरूको थप उपचारको लागि रिफरल प्रकृया तय गर्ने	नियमित	गाउँपालिका	१	गाउँपालिका विपद् व्यवस्थापन समिति

३.२.३ आपत्कालीन आश्रयस्थल, खाद्य तथा गैर खाद्य सामग्री एवम् बन्दोबस्ती विषय क्षेत्र

तालिका ९; आपत्कालीन आश्रयस्थल, खाद्य तथा गैर खाद्य सामग्री एवम् बन्दोबस्ती विषय क्षेत्र

क्र.सं.	पूर्वतयारीका कार्यहरु	समय	स्थान	परिमाण	समन्वय/सहयोग
१	अस्थायी आश्रय स्थल, खाद्य तथा गैर खाद्य सामग्री र राहत व्यवस्थापन विषयगत क्षेत्रका सदस्य संस्थाहरूको सम्पर्क ठेगाना अद्यावधिक राख्ने	नियमित	गाउँपालिका	१	सम्बन्धित संस्था
२	गाउँपालिकामा भएका हेभी इक्वीपमेन्ट, ढुवानीका साधनहरु तथा सवारी साधनहरुको लगत तयार गरी आपत्कालीन अवस्थामा प्रयोग गर्न निजी क्षेत्रसँग सम्झौता गर्ने	२०७९ जेठ	गाउँपालिका	१	सम्बन्धित संस्था
३	गाउँपालिकामा कम्तिमा प्रत्येक वडामा १०० परिवारको लागि आवश्यक पर्ने गैर खाद्य सामग्री सेटको स्टक राख्ने	२०७९ जेठ	वडा	९	नेपाल रेडक्रस
४	प्रत्येक वडामा कम्तिमा १०० परिवारका लागि अस्थायी आश्रयको लागि बहुप्रकोपबाट सुरक्षित स्थान पहिचान गरी राख्ने	२०७९ असार	वडा	९	वडा कार्यालय
५	गाउँपालिकामा कम्तिमा ३०० परिवार तथा १५०० जनसंख्याको लागि आवश्यक पर्ने गैर खाद्य सामग्री भण्डारणको क्षमता भएको गोदामघरको व्यवस्था गर्ने	२०७९ असार	गाउँपालिका	१	गाउँपालिका

६	पहिचान गरिएको स्थानमा अस्थायी आश्रयस्थलका लागि आवश्यक पूर्वाधार, खानेपानी, सरसफाइको प्रवन्ध तथा तत्काल टहरा बनाउन सक्ने व्यवस्था गर्ने	२०७९ जेठ	गाउँपालिका	आवश्यकता अनुसार	पूर्वाधार विकास शाखा
७	पहिचान गरिएका वा तयार गरिएका अस्थायी आश्रयस्थलका संरचना र सुविधाहरू महामारीको समयमा क्वारेन्टिन एवं आइसोलेसन केन्द्रको रुपमा प्रयोग गर्न सक्ने र स्वास्थ्य सेवा सञ्चालन गर्न मिल्ने गरी विकास गर्ने	२०७९ जेठ	गाउँपालिका	आवश्यकता अनुसार	पूर्वाधार विकास शाखा

३.२.४ खानेपानी सरसफाई तथा स्वस्थता प्रवर्द्धन विषय क्षेत्र

तालिका १०; खानेपानी सरसफाई तथा स्वस्थता प्रवर्द्धन विषय क्षेत्र

क्र.सं.	पूर्वतयारीका कार्यहरु	समय	स्थान	परिमाण	समन्वय/सहयोग
१	खानेपानी सरसफाई तथा स्वस्थता प्रवर्द्धन सम्बन्धी आवश्यकताको आँकलन गर्ने	२०७९ असार	गाउँपालिका	१	खानेपानी सरसफाई शाखा
२	विपद् लेखाजोखा टोलीलाई खानेपानी सरसफाई तथा स्वस्थता प्रवर्द्धन क्षेत्रको विपद् सूचना संकलनको तालिम दिने	२०७९ असार	गाउँपालिका	१	सम्बन्धित शाखा
३	कम्तिमा ५०० परिवारलाई पुग्ने आपत्कालीन सरसफाई तथा स्वस्थता प्रवर्द्धन सामग्री भण्डारणको व्यवस्था मिलाउने	जेठ २०७९	गाउँपालिका	१	सम्बन्धित शाखा
४	आपत्कालीन आश्रयस्थल वा आश्रयस्थल बनाउन पहिचान गरिएका खुला क्षेत्रमा खानेपानी आपूर्तिको स्रोत र आवश्यक सामग्रीको प्रवन्ध गर्ने	जेठ २०७९	गाउँपालिका	१	सम्बन्धित शाखा
५	रेडियो टिभी, पत्रपत्रिका र सामाजिक मिडिया मार्फत सरसफाई सम्बन्धी चेतनामूलक कार्यक्रम प्रसारण गर्ने	नियमित	गाउँपालिका	नियमित	सम्बन्धित शाखा
६	खानेपानी सरसफाई तथा स्वस्थता प्रवर्द्धन विषयगत क्षेत्रका सदस्यहरूको सम्पर्क अध्यावधिक राख्ने	जेठ २०७९	गाउँपालिका	१	सम्बन्धित शाखा

३.२.५ संरक्षण तथा शिक्षा विषय क्षेत्र

तालिका ११; संरक्षण तथा शिक्षा विषय क्षेत्र

क्र.सं.	पूर्वतयारीका कार्यहरू	समय	स्थान	परिमाण	समन्वय/सहयोग
१	सबै विषयगत क्षेत्रलाई महिला, बालबालिका, अपाङ्गता भएका व्यक्ति र ज्येष्ठ नागरिकको संरक्षणका तरिकाहरू बारे जानकारी दिने	निरन्तर	गाउँपालिका	सबै विषयगत क्षेत्र	महिला तथा बालबालिका शाखा
२	विपद्को समयमा संरक्षण एवम् सुरक्षाका लागि चाहिने सामग्रीहरू खरिद गरी भण्डारण गर्ने	निरन्तर	गाउँपालिका	अनुमानित आँकलन अनुसार	महिला तथा बालबालिका शाखा
३	विद्यालयका शिक्षक र महिला स्वास्थ्य स्वयंसेविकालाई आधारभूत मनोसामाजिक परामर्श सम्बन्धी तालीम दिने	निरन्तर	गाउँपालिका	सबै वडा र सबै विद्यालयहरू	नेपाल रेडक्रस सोसाइटी
४	सबै विद्यालयमा विद्यालय सुरक्षा कार्यन्वयन कार्यविधि बमोजिम सुरक्षित विद्यालयका न्यूनतम् गतिविधि सञ्चालन गर्न सहजीकरण गर्ने	निरन्तर	विद्यालय	सबै विद्यालय	महिला तथा बालबालिका शाखा
५	विद्यालयहरूको संकटासन्नता तथा क्षमता लेखाजोखाको लागि सहयोग गर्ने	जेठ २०७९	विद्यालय	सबै विद्यालय	महिला तथा बालबालिका शाखा र अन्य निकाय
६	विद्यालयहरूलाई सिकाई निरन्तरता र पूर्वतयारी सहितको विद्यालय सुरक्षा योजना तयार गरी कार्यान्वयन गर्न सहयोग गर्ने	असर २०७९	विद्यालय	सबै विद्यालय	सम्बन्धित शाखा
७	विद्यालय व्यवस्थापन समिति तथा प्रअहरुलाई विद्यालय सुरक्षा सम्बन्धी तालिम दिने	जेठ २०७९	विद्यालय	सबै विद्यालय	महिला तथा बालबालिका शाखा र अन्य निकाय
८	कृतिम घटना तथा सिमुलेसन अभ्यास सञ्चालन गर्न पालिका र विद्यालयहरूसँग समन्वय गर्ने	निरन्तर	विद्यालय	सबै विद्यालय	महिला तथा बालबालिका शाखा र अन्य निकाय

३.२.६ विपद् लेखाजोखा एवम् सूचना व्यवस्थापन विषय क्षेत्र

तालिका १२; विपद् लेखाजोखा एवम् सूचना व्यवस्थापन विषय क्षेत्र

क्र.सं.	पूर्वतयारीका कार्यहरू	समय	स्थान	परिमाण	समन्वय/सहयोग
१	पालिका आपत्कालीन कार्य सञ्चालन केन्द्र मार्फत विपद् सम्बन्धी सूचना सङ्कलन, व्यवस्थापन र प्रसारणको व्यवस्था मिलाउने	तत्काल	नगरपालिका	१	जिल्ला आपत्कालीन कार्य संचालन केन्द्र
२	वडा तहमा विपद् लेखाजोखा टोली तयार गर्ने	२०७८ चैत्र	वडा	सबै	नेपाल रेडक्रस
३	विपद् लेखाजोखा टोलीका सदस्यहरूलाई विपद् लेखाजोखा सम्बन्धी तालिम दिने	साउन २०७९	सबै वडा	९	नेपाल रेडक्रस
४	समुदाय स्तरमा विपद्को समयमा सूचना प्रवाह गर्न SMS मार्फत सूचना प्रसार गर्ने समूहगत प्रणालीको विकास गर्ने	२०७८ चैत्र	गाउँपालिका	आवश्यकता अनुसार	मोवाइल सेवा प्रदायक
५	स्थानीय रेडियो एफ एम तथा अन्य सामाजिक मिडियाबाट जनचेतना मूलक सन्देशहरू प्रवाह गर्ने	निरन्तर	गाउँपालिका	आवश्यकता अनुसार	पत्रकार महासंघ
६	पालिकाको विपद् सम्बन्धि सम्पूर्ण सूचना तथा गतिविधिहरू नियमित अद्यावधिक गर्ने	निरन्तर	गाउँपालिका	आवश्यकता अनुसार	सुचना ब्यबस्थापान शाखा
७	विपद् सूचना प्रवाह प्रकृया तय गरी वस्तीमा भएका घटनाको तत्काल स्थानीय आपत्कालीन कार्य सञ्चालन केन्द्रमा अद्यावधिक हुने प्रवन्ध मिलाउने	निरन्तर	गाउँपालिका	आवश्यकता अनुसार	गाउँपालिका विपद् व्यवस्थापन समिति

३.२.७ जीविकोपार्जन, पुनर्स्थापन तथा शीघ्र पुनर्लाभ विषय क्षेत्र

थालिका १३ ; जीविकोपार्जन, पुनर्स्थापन तथा शीघ्र पुनर्लाभ विषय क्षेत्र

क्र.सं.	पूर्वतयारीका कार्यहरू	समय	स्थान	परिमाण	समन्वय/सहयोग
१	जोखिम संवेदनशील भू-उपयोग योजना बनाई कार्यान्वयन गर्ने गराउने	असोज २०७९	गाउँपालिका	१, निरन्तर	सम्बन्धित शाखा
२	पूर्ण रूपमा भवन आचार संहिता कार्यान्वयन सुनिश्चित गर्ने गराउने	असोज २०७९	गाउँपालिका	१ निरन्तर	सम्बन्धित शाखा
३	जोखिमयुक्त क्षेत्रहरूको दोहन र अतिक्रमणमा नियन्त्रण गर्ने	कार्तिक २०७९	गाउँपालिका	१ निरन्तर	सम्बन्धित शाखा

४	पहिचान गरिएका आपत्कालीन आश्रयस्थलमा अस्थायी आवास, सरसफाई, खानेपानी, सडक र विजुलीको पूर्वाधार तयार गर्ने	२०७९-८० सम्म	गाउँपालिका	१ निरन्तर	सम्बन्धित शाखा
५	ग्रामीण सडक निर्माण जस्ता पूर्वाधार विकास गर्दा प्राविधिक र वातावरणीय अध्ययन अनुसार विपद् जोखिम नबढ्ने कुरा सुनिश्चित गर्ने	निरन्तर	गाउँपालिका	१ निरन्तर	सम्बन्धित शाखा
६	संरचना तथा पूर्वाधारको पुनर्निर्माण अझ राम्रो अझ बलियोको मान्यता अनुरूप गर्ने	निरन्तर	गाउँपालिका	१ निरन्तर	सम्बन्धित शाखा
७	विषयगत क्षेत्रका सदस्यहरूको सम्पर्क विवरण अद्यावधिक राख्ने र विषयगत क्षेत्रको नियमित बैठक गर्ने	जेठ २०७९	गाउँपालिका	१ निरन्तर	सम्बन्धित शाखा

3.3 आपत्कालीन प्रतिकार्य (कार्यविधि) योजना

आपत्कालीन प्रतिकार्य योजनामा विपद्को समय र विपद् पश्चात् तुरुन्तै चाल्नुपर्ने खोज, उद्धार, उपचार एवम् जोखिम क्षेत्रबाट प्रभावितहरूलाई सुरक्षित स्थानमा स्थानान्तरण, राहत वितरणका र विपद् लेखाजोखा तथा सूचना व्यवस्थापन र संप्रेषणका क्रियाकलापहरू सहित प्रत्येक विषयगत क्षेत्र परिचालनको समय तालिका सहितको कार्यविधि समावेश गरिएको छ। यसका लागि देहाय बमोजिमका क्रियाकलापहरू तर्जुमा गरिएको छ।

३.३.१ समग्र व्यवस्थापन, खोज तथा उद्धार विषय क्षेत्र

तालिका १४; समग्र व्यवस्थापन, खोज तथा उद्धार विषय क्षेत्र

समय	क्र.सं.	प्रतिकार्य सम्बन्धी क्रियाकलापहरू	समन्वय/सहयोग
० देखि २४ घण्टा	१	गाउँपालिका विपद् व्यवस्थापन समिति आकस्मिक बैठक बसी हरेक विषयगत क्षेत्रलाई तयारी अवस्थामा रहन निर्देशन दिने	गाउँपालिका विपद् व्यवस्थापन समिति
	२	समन्वय खोज तथा उद्धार विषयगत क्षेत्रको आकस्मिक बैठक बस्ने	गाउँपालिका विपद् व्यवस्थापन समिति
	४	खोज उद्धार र सुरक्षाको लागि उद्धारकर्मी, सुरक्षाकर्मी परिचालन गर्ने	सुरक्षा निकाय
	५	खोज तथा उद्धारका लागि आवश्यक सामग्री र यातायातको बन्दोबस्त गर्ने	बन्दोबस्ती विषय क्षेत्र
	६	घाइतेहरूको शिघ्र उद्धार गर्ने र वेपत्ताहरूको खोजी कार्यलाई तीव्रता दिने	सुरक्षा निकाय
	७	सम्भावित जोखिम क्षेत्रका समुदायको सुरक्षित स्थानान्तरण गर्ने	सुरक्षा निकाय, वडा समिति
	८	घाइतेहरूको तत्काल प्राथमिक उपचारका लागि आवश्यक समन्वय गर्ने	स्वास्थ्य विषयगत क्षेत्र

	९	मृतकहरूको पहिचान गरी मुचुल्का गरेर शव आफन्त जिम्मा लगाउने	वडा समिति
२४ घण्टा देखि ७ दिन	१०	खोज उद्धार कार्यलाई आवश्यकता अनुसार निरन्तरता दिने	सुरक्षा निकाय
	११	२४ घण्टाको कामको समीक्षा गरी थप खोज उद्धार कार्य अघि बढाउने	सुरक्षा निकाय
	१२	प्रभावितहरूको व्यक्तिगत सम्पत्ति तथा सार्वजनिक सम्पत्तिको सुरक्षाको लागि सुरक्षाकर्मी परिचालन गर्ने	सुरक्षा निकाय
	१३	आवश्यकता अनुसार शव व्यवस्थापन कार्यलाई निरन्तरता दिने	सुरक्षा निकाय
	१४	बहु क्षेत्रगत प्रारम्भिक द्रुत लेखाजोखा गर्नको लागि सबै विषयगत क्षेत्रलाई समन्वय तथा परिचालन गर्ने	सुरक्षा निकाय
	१५	विपद्को घटनाको प्रकृति हेरी आवश्यकता अनुसार जिल्ला प्रदेश तथा सङ्घीय सरकारसँग समन्वय गर्ने	सुरक्षा निकाय
७ दिनदेखि १ महिना	१६	आवश्यकता अनुसार खोज उद्धार कार्यलाई निरन्तरता दिने	सुरक्षा निकाय
	१७	विपदमा हराएका वा नष्ट भएका अत्यावश्यक दस्तावेजहरुको लगत सङ्कलन गर्ने	सुरक्षा निकाय वडा समिति
	१८	हराएका वा नष्ट भएका कागजातहरुको पुनर्निर्माण तत्काल गर्ने	वडा कार्यालय
	१९	विषय क्षेत्रगत विस्तृत लेखाजोखाको आधारमा विपदबाट भएको क्षतिको लागि पुनर्स्थापना योजना तयार गर्न समन्वय गर्ने	सबै विषयगत क्षेत्र
	२०	विपद् पश्चातको आवश्यकता लेखाजोखाको आधारमा गाउँपालिकाको पुनर्निमाण योजना तयार गर्न समन्वय गर्ने	सबै विषयगत क्षेत्र

३.३.२ प्राथमिक उपचार, स्वास्थ्य तथा पोषण विषय क्षेत्र

तालिका १५ ; प्राथमिक उपचार, स्वास्थ्य तथा पोषण विषय क्षेत्र

समय	क्र.सं.	प्रतिकार्य सम्बन्धी क्रियाकलापहरू	समन्वय/सहयोग
० देखि २४ घण्टा	१	प्राथमिक उपचार, स्वास्थ्य तथा पोषण विषयगत क्षेत्रको आकस्मिक बैठक बसी अवस्थाको विश्लेषण गर्ने	गाउँपालिका विपद् व्यवस्थापन समिति
	२	घाइतेको खोज उद्धारसँगै प्राथमिक उपचारका लागि प्राथमिक उपचार टोली परिचालन गर्ने	खोज उद्धार कार्यदल
	३	विपद् प्रभावित क्षेत्रमा प्राथमिक उपचार डेस्क स्थापना गरी सेवा सञ्चालन गर्ने	बन्दोबस्ती विषय क्षेत्र
	४	गम्भीर अवस्थाका घाइतेहरूलाई थप उपचारको लागि रिफर गर्ने	विपद् व्यवस्थापन समिति
	५	दीर्घ रोगीहरू पहिचान गरी उनीहरूको लागि औषधि तथा उपचार सेवा उपलब्ध गराउने	विपद् लेखाजोखा विषयगत क्षेत्र
२४ घण्टा देखि ७ दिन	६	मापदण्ड अनुसार शुद्ध पिउने पानी र प्रभावितहरूको अवस्था अनुसार पोषणयुक्त खानाको सुनिश्चतता गर्ने	खाद्य विषयगत क्षेत्र
	७	विपद् प्रभावित क्षेत्र तथा अस्थायी आश्रयस्थलमा नियमित औषधि उपचारका साथसाथै गर्भवती जाँच, सुत्केरी र परिवार नियोजन सेवालाई निरन्तरता दिने	बन्दोबस्ती विषय क्षेत्र
	८	मनोसामाजिक परामर्श सेवा सञ्चालनलाई आवश्यकता अनुसार निरन्तरता दिने	संरक्षण विषय क्षेत्र
	९	अस्थायी आश्रयस्थल तथा प्रभावित समुदायमा महामारीजन्य विपद् फैलिन नदिन थोकथामका उपायहरू अपनाउने	खानेपानी तथा सरसफाई विषयगत क्षेत्र
	१०	स्वास्थ्य तथा पोषण क्षेत्रको विषयगत आवश्यकता लेखाजोखा गरी पुनर्स्थापन योजना तयार गर्ने	विपद् लेखाजोखा तथा सूचना व्यवस्थापन क्षेत्र
७ दिन देखि १ महिना	११	आवश्यकता अनुसार स्वास्थ्य उपचार र सेवा प्रवाहलाई निरन्तरता दिने	स्वास्थ्य संस्थाहरू
	१२	थप महामारी फैलिन नदिन रोकथामका उपायहरू निरन्तर गर्ने	खानेपानी तथा सरसफाई विषयगत क्षेत्र
	१३	स्वास्थ्य क्षेत्रको विपद् पछिको आवश्यकताको लेखाजोखा गरी पुनर्निमाण योजना तयार गर्ने	पुनर्निर्माण विषयगत क्षेत्र

३.३.३ आपत्कालीन आश्रयस्थल, खाद्य तथा गैर खाद्य सामग्री एवम् बन्दोबस्ती विषय क्षेत्र

तालिका १६; आपत्कालीन आश्रयस्थल, खाद्य तथा गैर खाद्य सामग्री एवम् बन्दोबस्ती विषय क्षेत्र

समय	क्र.सं.	प्रतिकार्य सम्बन्धी क्रियाकलापहरू	समन्वय/सहयोग
० देखि २४ घण्टा	१	अस्थायी आश्रय स्थल, खाद्य तथा गैर खाद्य सामग्री र राहत व्यवस्थापन विषयगत क्षेत्रको आकस्मिक बैठक बोलाउने र अवस्था विश्लेषण गर्ने, प्रभावित हुनसक्ने जनसंख्यको आँकलन गर्ने	स्थानीय विपद् व्यवस्थापन समिति
	२	विस्थापितहरूको लागि तत्काल अस्थायी बसोबासको प्रवन्ध गर्ने	स्थानीय विपद् व्यवस्थापन समिति
	३	प्रारम्भिक द्रुत लेखाजोखाको लागि आवश्यक बन्दोबस्त गर्ने	विपद् लेखाजोखा विषयगत क्षेत्र
	४	उद्धारकर्मी, स्वास्थ्यकर्मी तथा घाइतेहरुको ओसार पसार र राहत सामग्रीको ओसार पसार गर्नको लागि यातायातका साधनहरुको प्रवन्ध गर्ने	खोज उद्धार विषयगत क्षेत्र
	५	विस्थापित तथा अस्थायी आश्रयस्थलमा रहेका सबै परिवारको लागि तत्काल खान मिल्ने खाद्य सामग्री उपलब्ध गराउने	स्थानीय विपद् व्यवस्थापन समिति
	६	विपद् प्रभावितहरूलाई गर्मीको समयमा झुल र जाडोको समयमा न्यानो कपडाको प्रवन्ध गर्ने	स्थानीय विपद् व्यवस्थापन समिति
२४ घण्टा देखि ७ दिन	७	प्रारम्भिक द्रुत लेखाजोखा (Initial Rapid Need Assessment-IRNA) आधारमा आगामी एक महिनाको लागि खाद्य तथा गैर खाद्य आवश्यकताको आँकलन गर्ने	विपद् लेखाजोखा विषयगत क्षेत्र
	८	प्रभावितहरूको लागि अस्थायी आश्रय स्थलमा बसोबासको प्रवन्ध गर्ने कार्यलाई निरन्तरता दिने	स्थानीय विपद् व्यवस्थापन समिति
	९	आश्रय स्थलमा शौचालय, खानेपानी, सरसफाई तथा औषधि उपचारको लागि अन्य विषयगत क्षेत्रसँग समन्वय गर्ने	खानेपानी सरसफाई र स्वास्थ्य विषयगत क्षेत्र
	१०	विस्थापित तथा अस्थायी आश्रयस्थलमा रहेका सबै परिवारको लागि खाद्य सामग्री, खाना पकाउने भाँडाकुँडा र ओढ्ने ओछ्याउने सामग्री उपलब्ध गराउने	स्थानीय विपद् व्यवस्थापन समिति
	११	अपांगता भएका व्यक्ति एकल महिला र पुरुषका लागि उपयुक्त आश्रय स्थलको प्रवन्ध गर्ने	संरक्षण विषयगत क्षेत्र

	१२	विपद्को कारण आघातमा रहेका व्यक्तिहरूलाई आश्रयस्थलमा नै मनोसामाजिक परामर्श सेवा प्रदान गर्ने प्रवन्ध गर्ने	संरक्षण विषयगत क्षेत्र
	१३	अस्थायी आश्रयस्थलमा बालबालिकालाई खेल्ने ठाउँको प्रवन्ध गर्ने	संरक्षण तथा शिक्षा विषयगत क्षेत्र
७ दिन देखि १ महिना	१४	आवश्यकता अनुसार विस्थापितहरुलाई घर फर्किने वातावरण तयार गरी घर फर्काउने	स्थानीय विपद् व्यवस्थापन समिति
	१५	भौतिक संरचना पुनर्निर्माणका लागि आवश्यक काठ सहुलियत दरमा उपलब्ध गराउन सामुदायिक वन उपभोक्ता समूहसँग समन्वय गर्ने	सामुदायिक वन उपभोक्ता समिति
	१६	अस्थायी आश्रयस्थलमा रहेका बालबालिकाको सिकाई निरन्तरताको लागि गाउँपालिकाको शिक्षा शाखा र शिक्षा विषयगत क्षेत्रसँग समन्वय गर्ने	संरक्षण तथा शिक्षा विषयगत क्षेत्र
	१७	विपद् पश्चातको आवश्यकता लेखाजोखाको लागि आवश्यक बन्दोबस्त मिलाउने	विपद् लेखाजोखा तथा सूचना व्यवस्थापन विषयगत क्षेत्र

३.३.४ खानेपानी, सरसफाई तथा स्वस्थता प्रवर्द्धन विषयगत क्षेत्र

थालिका १७ ; खानेपानी, सरसफाई तथा स्वस्थता प्रवर्द्धन विषयगत क्षेत्र

समय	क्र.सं.	प्रतिकार्य सम्बन्धी क्रियाकलापहरू	समन्वय/सहयोग
० देखि २४ घण्टा	१	खानेपानी सरसफाई तथा स्वस्थता प्रवर्द्धन विषयगत क्षेत्रको आकस्मिक बैठक बसी अवस्थाको विश्लेषण गर्ने	गाउँपालिका विपद् व्यवस्थापन समिति
	२	प्रभावित समुदाय तथा अस्थायी आश्रयस्थलमा सुरक्षित शुद्ध पिउने पानी तथा सरसफाईको लागि मापदण्ड अनुसारको आवश्यक पानी उपलब्ध गराउने प्रवन्ध गर्ने	अस्थायी आश्रय स्थल तथा राहत व्यवस्थापन क्षेत्र
२४ घण्टा देखि ७ दिन	३	खानेपानी तथा सरसफाई आवश्यकताको आँकलन गर्ने	विपद् लेखाजोखा क्षेत्र
	४	आस्थायी आश्रय स्थलमा सरसफाईका अस्थायी संरचनाहरू तयार गर्ने	अस्थायी आश्रय स्थल तथा राहत व्यवस्थापन क्षेत्र
	५	प्रभावित समुदायमा सामान्य क्षति भएका खानेपानी तथा सरसफाईका संरचनाहरू तत्काल मर्मत गर्ने	पुनर्स्थापन तथा पुनर्निर्माण विषयगत क्षेत्र
	६	खानेपानी शुद्धीकरणका विधिहरू समुदायलाई जानकारी गराउने	गाउँपालिका विपद् व्यवस्थापन समिति

	७	अस्थायी आश्रयस्थलको फोहोर मैला व्यवस्थापनको प्रवन्ध गर्ने	गाउँपालिका विपद् व्यवस्थापन समिति
	८	अस्थायी आश्रयस्थलमा नियमित स्वास्थ्य, खानेपानी तथा सरसफाई शिक्षा प्रवर्द्धन गर्ने	गाउँपालिका विपद् व्यवस्थापन समिति
	९	खानेपानी तथा सरसफाई क्षेत्रको पुनर्स्थापन योजना तयार गर्ने	गाउँपालिका विपद् व्यवस्थापन समिति
	१०	अस्थायी आश्रय स्थलमा मापदण्ड अनुसारको खानेपानी र सरसफाइको प्रवन्ध नियमित गर्ने	गाउँपालिका विपद् व्यवस्थापन समिति
७ दिन देखि १ महिना	११	आवश्यकता अनुसार अस्थायी आश्रय स्थलमा खानेपानी र सरसफाईको प्रवन्ध नियमित गर्ने	गाउँपालिका विपद् व्यवस्थापन समिति
	१२	खानेपानी तथा सरसफाई क्षेत्रको क्षेत्रगत आवश्यकताको लेखाजोखा गर्ने	विपद् लेखाजोखा विषयगत क्षेत्र
	१३	अस्थायी सिकाई केन्द्रहरूमा खानेपानी र सरसफाईको प्रवन्ध गर्ने	संरक्षण तथा शिक्षा विषयगत क्षेत्र
	१४	विपद् पछिको क्षेत्रगत आवश्यकताका आधारमा खानेपानी तथा सरसफाई क्षेत्रको पुनर्निर्माण योजना तयार गर्ने	विपद् लेखाजोखा विषयगत क्षेत्र

३.३.५ संरक्षण तथा शिक्षा विषय क्षेत्र

तालिका १८; संरक्षण तथा शिक्षा विषय क्षेत्र

समय	क्र.सं.	प्रतिकार्य सम्बन्धी क्रियाकलापहरू	समन्वय/सहयोग
० देखि २४ घण्टा	१	संरक्षण तथा शिक्षा विषयगत क्षेत्रको आकस्मिक बैठक बसी अवस्थाको विश्लेषण गर्ने	गाउँपालिका विपद् व्यवस्थापन समिति
	२	अवस्था अनुसार आपत्कालीन प्रतिकार्यको लागि विद्यालय बन्द गर्नु पर्ने भएमा बन्द गर्न नगर विपद् व्यवस्थापन समितिलाई सिफारिस गर्ने	गाउँपालिका विपद् व्यवस्थापन समिति
	३	विद्यालयको क्षति तथा शिक्षक विद्यार्थीको अवस्थाको आँकलन गरी खोज उद्धारमा सहयोग गर्ने	नेपाल रेडक्रस सोसाइटी
	४	आवश्यकता अनुसार प्रभावितहरूलाई मनोसाजिक परामर्श सेवा उपलब्ध गराउने	नेपाल रेडक्रस सोसाइटी
२४ घण्टा देखि ७ दिन	५	शिक्षा क्षेत्रमा भएको क्षतिको प्रारम्भिक विवरण संकलन गरी आवश्यकता आँकलन गर्ने	गाउँपालिका विपद् व्यवस्थापन समिति
	६	विपद्का कारण हराएका वा छुट्टिएका बालबालिकाहरुलाई अभिभावकसँग पुनर्मिलन गराउने	गाउँपालिका विपद् व्यवस्थापन समिति
	७	प्रभावित महिला बालबालिका अपांगता भएका व्यक्ति र जेष्ठ नागरिकलाई संरक्षण दिने	गाउँपालिका विपद् व्यवस्थापन समिति

	८	आवश्यकता अनुसार मनोसामाजिक परामर्श कार्यशाला सञ्चालन गर्ने	गाउँपालिका विपद् व्यवस्थापन समिति
	९	नेपाल प्रहरी र स्थानीय सामाजिक संस्थाहरूवीच संयन्त्र तयार गरी बाहिरबाट आउने व्यक्तिहरूमाथि निगरानी राख्ने	गाउँपालिका विपद् व्यवस्थापन समिति
	१०	विपद् प्रभावित समुदाय तथा अस्थायी आश्रयस्थलमा सामाजिक र लैंगिक विभेद नभएको सुनिश्चित गर्ने	गाउँपालिका विपद् व्यवस्थापन समिति
	११	मानव बेचबिखन, ओसारपसार र अपहरण जोखिम न्यूनीकरणका लागि नगरपालिकाको सिमा नाकाहरूमा नागरिक सुरक्षा चेक पोष्ट स्थापना गर्ने	गाउँपालिका विपद् व्यवस्थापन समिति
	१२	शिक्षा क्षेत्रमा भएको क्षतिको प्रारम्भिक विवरण संकलन गरी आवश्यकता आँकलन गर्ने	गाउँपालिका विपद् व्यवस्थापन समिति
	१३	सिकाई निरन्तरताको कार्ययोजना क्रियाशील गर्ने	गाउँपालिका विपद् व्यवस्थापन समिति
	१४	तत्काल विद्यालय सञ्चालन हुन नसक्ने अवस्थामा अस्थायी सिकाई केन्द्र स्थापना गरी सिकाई सुचारु गर्ने	गाउँपालिका विपद् व्यवस्थापन समिति
	१५	अस्थायी सिकाई केन्द्र पनि सञ्चालन हुन नसक्ने अवस्थामा वैकल्पिक विधिबाट सिकाई सुचारू गर्ने	गाउँपालिका विपद् व्यवस्थापन समिति
	१६	शिक्षकहरूका लागि आपत्कालीन शिक्षा सम्बन्धी अभिमुखीकरण कार्यशाला सञ्चालन गर्ने	गाउँपालिका विपद् व्यवस्थापन समिति
	१७	अस्थाई सिकाई केन्द्रहरूमा छात्रा विद्यार्थीहरूमाथि हुन सक्ने हिंसा रोक्नका लागि सुरक्षा संयन्त्र निर्माण गर्ने	गाउँपालिका विपद् व्यवस्थापन समिति
७ दिन देखि १ महिना	१८	बालबालिकाहरूलाई विद्यालय फर्कने वातावरण बनाउन अभिभावकहरूसँग समुदायमा छलफल गर्ने	गाउँपालिका विपद् व्यवस्थापन समिति
	१९	विपद् प्रभावित विद्यार्थीहरूको लागि अवस्था र आवश्यकता अनुसार विद्यालय पोशाक, पाठ्यपुस्तक र स्टेसनरी सामग्रीहरू उपलब्ध गराउने	गाउँपालिका विपद् व्यवस्थापन समिति
	२०	विपद् प्रभावित समुदाय वा अस्थायी आश्रयस्थलमा महिला तथा किशोरीमाथि हुने हिंसाका गतिविधिलाई निगरानी राख्ने र विशेष संरक्षणको व्यवस्था मिलाउने	गाउँपालिका विपद् व्यवस्थापन समिति
	२१	विद्यालय आउने जाने बाटोहरू भत्किएको बिग्रिएको भए मर्मत गराउने	गाउँपालिका विपद् व्यवस्थापन समिति
	२२	बालबालिकाका लागि मनोरन्जनात्मक क्रियाकलापहरू सञ्चालन गर्ने	गाउँपालिका विपद् व्यवस्थापन समिति
	२३	गम्भीर प्रकृतिको अवस्था बाहेक सामान्यत विपद्को घटना भएको १० दिन सम्ममा सिकाई सुचारू गर्ने प्रवन्ध गर्ने	गाउँपालिका विपद् व्यवस्थापन समिति
		विपद् पछिको आवश्यकता लेखाजोखा गरी संरक्षण तथा शिक्षा क्षेत्रको पुनर्निर्माण योजना तयार गर्ने	गाउँपालिका विपद् व्यवस्थापन समिति

३.३.६ जीविकोपार्जन तथा शीघ्र पुनर्लाभ विषय क्षेत्र

तालिका १९; जीविकोपार्जन तथा शीघ्र पुनर्लाभ विषय क्षेत्र

समय	क्र.सं.	प्रतिकार्य सम्बन्धी क्रियाकलापहरू	समन्वय/सहयोग
० देखि २४ घण्टा	१	जीविकोपार्जन, पुनर्स्थापना तथा पुनर्निर्माण विषयगत क्षेत्रको आकस्मिक बैठक बसी अवस्थाको वारे छलफल गर्ने	गाउँपालिका विपद् व्यवस्थापन समिति
	२	विपदबाट क्षति भएका सडक संचार तथा विद्युत पूर्वाधार सूचारू गर्न पहल गर्ने	राहत व्यवस्थापन क्षेत्र
२४ घण्टा देखि ७ दिन	३	पुनर्स्थापनाका लागि आवश्यक पूर्वाधारहरूको आवश्यकता लेखाजोखा गर्ने	विपद् लेखाजोखा विषयगत क्षेत्र
	४	अस्थायी आश्रयस्थलमा आधारभूत अस्थायी पूर्वाधार निर्माण गर्ने	आश्रयस्थल तथा राहत व्यवस्थापन विषयगत क्षेत्र
	५	प्रारम्भिक द्रुत लेखाजोखा (IRA) को आधारमा तत्कालको लागि प्राथमिकता तय गर्ने .	विपद् लेखाजोखा विषयगत क्षेत्र
	६	आफ्नो घर फर्कन चाहने विस्थापितहरूलाई समुदायमा पुनर्स्थापित गर्ने प्रकृया तय गरि पुनर्स्थापित गर्ने	विपद् लेखाजोखा विषयगत क्षेत्र
७ दिन देखि १ महिना	७	क्षेत्रगत विस्तृत लेखाजोखाको आधारमा क्षेत्रगत पुनर्स्थापन योजना तयार गर्ने	विपद् लेखाजोखा विषयगत क्षेत्र
	८	सामान्य क्षति भएका पूर्वाधार तथा संरचनाहरूको मर्मत सम्भार गरी सेवा सुचारू गर्ने	गाउँपालिका विपद् व्यवस्थापन समिति
	९	विपद् पछिको आवश्यकताको लेखाजोखाको आधारमा गाउँ पालिकाको पुनर्निमाण योजना तयार गर्ने	विपद् लेखाजोखा विषयगत क्षेत्र
	१०	पुनर्निमाण नसकिएसम्म पुनर्निमाणको कामलाई निरन्तरता दिने	गाउँपालिका विपद् व्यवस्थापन समिति

३.३.७ विपद् लेखाजोखा एवम् सूचना व्यवस्थापन विषय क्षेत्र

तालिका २०; **विपद् लेखाजोखा एवम् सूचना व्यवस्थापन विषय क्षेत्र**

समय	क्र.सं.	प्रतिकार्य सम्बन्धी क्रियाकलापहरू	समन्वय/सहयोग
० देखि २४ घण्टा	१	आपत्कालीन लेखाजोखा तथा सूचना व्यवस्थापन विषयगत क्षेत्रको आकस्मिक बैठक बस्ने	गाउँपालिका विपद् व्यवस्थापन समिति
	२	प्रारम्भिक द्रुत लेखाजोखा (IRA) तुरुन्त सञ्चालन गरी खोज उद्धार उपचार र राहत व्यवस्थापनमा सहयोग गर्ने	गाउँपालिका विपद् व्यवस्थापन समिति
	३	प्रारम्भिक द्रुत लेखाजोखा (IRA) को सूचना सबै विषय क्षेत्रलाई उपलब्ध गराउने	सबै विषयगत क्षेत्र

	४	विपद्को प्रारम्भिक विवरण नगर आपत्कालीन कार्यसञ्चालन केन्द्रमा अद्यावधिक गर्ने	गाउँपालिका विपद् व्यवस्थापन समिति
२४ घण्टा देखि ७ दिन	५	विपद्को क्षतिको विवरण नियमित अद्यावधिक गर्ने	विषयगत क्षेत्र
	६	क्षेत्रगत प्रारम्भिक लेखाजोखाका लागि जनशक्ति परिचालन गर्ने	गाउँपालिका विपद् व्यवस्थापन समिति
	७	क्षेत्रगत लेखाजोखा विवरण उपलब्ध गराइ सबै विषयगत क्षेत्रलाई पुनस्थापन योजना बनाउन सहयोग गर्ने	गाउँपालिका विपद् व्यवस्थापन समिति
	८	विपद् प्रभावित क्षेत्रको बजारको लेखाजोखा (आवश्यक सामग्रीको उपलब्धता र प्रतिशपर्धात्मक मूल्यको अवस्था) गर्ने	विषयगत क्षेत्र
७ दिन देखि १ महिना	९	विपद्को क्षतिको विवरण नियमित अद्यावधिक गर्ने	विषयगत क्षेत्र
	१०	विपद् पछिको आवश्यकताको लेखाजोखा गर्न विषयगत क्षेत्रलाई सहयोग गर्ने	सबै विषयगत क्षेत्र
	११	क्षेत्रगत पुनर्निर्माण योजना तयार गर्न विषयगत क्षेत्रलाई सहयोग गर्ने	सबै विषयगत क्षेत्र

खण्ड चार : स्वास्थ्य संकट पूर्वतयारी तथा प्रतिकार्य योजना

यो पालिकामा बाढी पहिरो जस्ता घटना निरन्तर हुने हुनाले झाडापखाला लगायतको महामारी फैलिन सक्ने जोखिम रहेको छ। कोभिड १९ बाट यस पालिकामा जम्मा ५४ संक्रमित बयको र मृत्यु कसैको नभयको दखिन्छ। २०७८ पौष सम्ममा १२ बर्षमाथिका ६४ प्रतिशतले दुवै डोज खोप पाइसकेका छन्। कोभिडको पहिलो लहरमा पालिकाका सबै वडामा सामुदायिक क्वारेन्टाइन र एउटा क्वारेन्टिइन सञ्चालन गरिएको। पालिकाले सम्पूर्ण संक्रमितलाई घरमै निशुल्क अक्सिजन उपलब्ध गराएको थियो। कोभिडको समयमा शिवालय गाउँपालिकामा १ वटा एम्बुलेन्स सञ्चालनको व्यवस्था गरिएको थियो। एउटै एम्बुलेन्स कोभिड बिरामीको लागि, गर्भवतीको लागि र अन्य बिरामीको लागि सञ्चालन गरिएको थियो। थौरै जनशक्ति, स्वास्थ्य सुरक्षा सामग्रीको अपर्याप्तता र अक्सिजनको कमिका बावजुद कोभिड १९ को पहिलो र दोस्रो लहरको प्रतिकार्य गरिएको थियो।

पालिकाको स्वास्थ्य संरचना तथा स्वास्थ्य विषयगत क्षेत्रले अन्य विपद्को समयमा विपद्का कारण घइते भएकाहरूलाई तत्काल उपचार र स्वास्थ्य सेवालाई नियमित गर्नको लागि काम गर्दछ भने स्वास्थ्य संकटको अवस्थामा नगरको स्वास्थ्य संरचना तथा स्वास्थ्य विषयगत क्षेत्रले स्वास्थ्य संकटको रोकथाम नियन्त्रण र व्यवस्थापनको लागि अग्र स्थानमा रहेर काम गर्दछ। यसमा अन्य विषयगत क्षेत्रले आ आफ्नो क्षेत्रबाट सहयोग गर्दछन्। गाँउमा हुनसक्ने स्वास्थ्य संकटलाई ध्यानमा राखी स्वास्थ्य संकट पूर्वतयारी एवम् प्रतिकार्यका देहायबमोजिमका क्रियाकलापहरु तय गरिएको छ।

४.१ स्वास्थ्य संकट पूर्वतयारी कार्ययोजना

क्र.सं.	पूर्वतयारीका कार्यहरू	समय	स्थान	परिमाण	समन्वय/सहयोग
१	पालिकाकामा रहेका सबै स्वास्थ्य संस्था तथा हस्पिटलहरुको आपत्कालीन योजना तयार गर्ने गराउने	तत्काल	स्वास्थ्य संस्था	सबै स्वास्थ्य संस्था	गाउँपालिका
२	पालिका र वडा तहमा द्रुत प्रतिकार्य टोली गठन गर्ने	तत्काल	वडा	वडा कार्यालय	गाउँपालिका
३	सबै स्वास्थ्य संस्थाहरुमा आपत्कालीन स्वास्थ्य प्रतिकार्य नमुना अभ्यास गर्ने गराउने	नियमित	स्वास्थ्य संस्था	सबै स्वास्थ्य संस्था	गाउँपालिका
४	पालिका मातहत रहेका अस्पताल तथा स्वस्थ्य संस्थाहरूको सेवा, वेड क्षमता अध्यवधिक गर्ने	तत्काल	गाउँपालिका	सबै स्वास्थ्य संस्था	स्वास्थ्य शाखा
५	पालिकाका विभिन्न स्वास्थ्य संस्थामा रहेका स्वास्थ्य जनशक्तिको विवरण अद्यवधिक गर्ने	तत्काल	गाउँपालिका	सबै स्वास्थ्य संस्था	स्वास्थ्य शाखा
६	पालिकाको स्वस्थ्य संकट सम्बन्धी विवरण सवास्थ्य पाश्वचित्र र नगर आपत्कालीन कार्य सञ्चालन केन्द्रमा अद्यावधिक गर्ने प्रवन्ध गर्ने	२०७९ जेठ	गाउँपालिका	१	आपत्कालीन कार्य संचालन केन्द्र

७	महामारीजन्य स्वास्थ्य संकटको समयमा नगरपालिकाको सेवा सञ्चालन सम्बन्धि स्वास्थ्य प्रोटोकल तयार गर्ने	तत्काल	गाउँपालिका	१	स्वास्थ्य शाखा
८	स्वास्थ्य संकटको समयमा पालिकको स्वास्थ्य सेवा सञ्चालन सम्बन्धी कार्यविधि तयार गर्ने	२०७९ बैसाख	गाउँपालिका	१	स्वास्थ्य संस्थाहरु
९	महामारीको समयमा जनस्वास्थ्य सेवा (पोषण, खोप, सुरक्षित मातृत्व, बाल स्वास्थ्य, परिवार नियोजन) उपलब्ध गराउने कार्यविधि तयार गर्ने	२०७९ बैसाख	गाउँपालिका	१	स्वास्थ्य शाखा
१०	महामारीजन्य स्वास्थ्य संकटको समयमा विद्यालय तथा शैक्षिक संस्था सञ्चालन सम्बन्धी प्रोटोकल तथार गरी विद्यालय सञ्चालनको प्रवन्ध गर्ने	२०७९ बैसाख	गाउँपालिका	सबै शिक्षालय	संरक्षण तथा शिक्षा विषयगत क्षेत्र
११	उपचारको लागि विरामी रेफर गर्नको लागि रेफरल पद्धति र रेफरल हस्पिटलको व्यवस्था गर्ने	तत्काल	गाउँपालिका	१	स्वास्थ्य संस्थाहरु
१२	महामारी खासगरी डेंगु प्रकोप क्षेत्र नक्शांकन गरी लामखुट्टे निर्मुल गर्ने काम गर्ने	२०७९ जेठ	गाउँपालिका	१	खानेपानी तथा सरसफाई क्षेत्र, वडा कार्यालय
१३	अग्रपंतिमा काम गर्ने स्वास्थ्य तथा सुरक्षा कर्मीको लागि व्यक्तिगत सुरक्षाका सामग्रीहरूको प्रवन्ध गर्ने	तत्काल	गाउँपालिका	१	स्वास्थ्य संस्थाहरु
१४	सबै कर्मचारीहरुलाई सुरक्षा प्रोटोकलको जानकारी गराउने	तत्काल	गाउँपालिका	१	गाउँपालिका विपद् व्यवस्थापन समिति
१५	महाब्याधिको समयमा बाहिरबाट आउने मानिसहरूलाई राख्न होल्डिङ् सेन्टर तथा क्वारेन्टिनको प्रवन्ध गर्ने	आबश्यक्ता अनुसार	गाउँपालिका	आवश्यकता अनुसार	बन्दोबस्ती विषयगत क्षेत्र
१६	पालिकामा बनाइएका आपत्कालीन आश्रयस्थलहरु महामारीको समयमा क्वरेन्टीन तथा आइसोलेसन केन्द्रको रुपमा संचालन गर्न सकिने गरी तयार गर्ने	आबश्यक्ता अनुसार	गाउँपालिका	१	अस्थायी आश्रयस्थल तथा बन्दोवस्ती क्षेत्र
१७	महामारीको समयमा सार्वजनिक यातायात सञ्चालन सम्बन्धी प्रोटोकल तयार गर्ने	तत्काल	गाउँपालिका	१	यातायात कम्पनी तथा व्यवसायी समित
१८	महामारीको समयमा आर्थिक क्षेत्र तथा बजार सञ्चालन सम्बन्धि प्रोटोकल तयार गर्ने	२०७९ बैसाख	गाउँपालिका	१	उद्योग वाणिज्य संघ
१९	पालिकामा रहका स्वास्थ्य संस्थामा सर्पदंश उपचारको प्रवन्ध गर्ने	२०७९ बैसाख	गाउँपालिका	९	स्वास्थ्य संस्थाहरु

२०	स्वास्थ्य संकट तथा महामारी नियन्त्रण र व्यवस्थापन सम्बन्धि स्वस्थ्यकर्मी सुरक्षाकर्मी र द्रुत प्रतिकार्य टोलीलाई तालिम दिने	२०७९ बैसाख	गाउँपालिका	१	स्वास्थ्य संस्थाहरु

४.२ स्वास्थ्य संकट प्रतिकार्य कार्ययोजना

समय	क्र.सं.	प्रतिकार्य सम्बन्धी क्रियाकलापहरू	समन्वय/सहयोग
० देखि २४ घण्टा	१	पालिका क्षेत्रभित्रको सबै वा कुनै वडामा तीब्र गतिमा महामारी फैलिएमा वा अन्य स्वास्थ्य संकटको अवस्था आएमा स्वास्थ्य सेवा ऐन २०७५ बमोजिम स्वास्थ्य संकटग्रस्त क्षेत्र घोषणा गर्ने	जिल्ला प्रशासन कार्यालय
	२	संकटग्रस्त क्षेत्रमा तत्काल प्रतिकार्यको लागि द्रुत प्रतिकार्य टोली (Rappid Response Team - RRT) परिचालन गर्ने	खोज उद्धार विषयगत क्षेत्र
	३	स्वास्थ्य संकटग्रस्त क्षेत्र घोषणा गरिएको क्षेत्र एवम् अवधिमा स्वास्थ्य सम्बन्धी प्रोटोकल पूर्ण रुपमा पालना गर्ने / गराउने	सुरक्षा निकाय
	४	उच्च संक्रामक महामारी फैलिएको अवस्थामा पालिका प्रवेश गर्ने नाकाहरुमा कडाई गरी स्क्रिनिङ र क्वारेन्टिनको व्यवस्था गर्ने	सुरक्षा निकाय
	५	संक्रमितको कन्ट्र्याक ट्रेसिङ् परीक्षण गरी आइसोलेसन र उपचारको प्रवन्ध गर्ने	स्वास्थ्य संस्थाहरु
	६	अस्पताल तथा स्वस्थ्य संस्थाहरू नियमित निसंक्रमित गर्ने	स्वास्थ्य संस्थाहरु
२४ घण्टा देखि ७ दिन	७	सार्वजनिक ठाउँहरुमा IEC (Information Education and Communication) का माध्यमहरु जस्तै; पोस्टर पम्प्लेल्ट, सार्वजनिक सूचना मार्फत महामारीको कारक, सर्ने तरिका र रोकथामका बारेमा समुदायलाई सचेत गराउने	संचार माध्यम
	८	महामारीजन्य विपद्को लागि सामान्य विरामी र संक्रितहरुको लागि छुट्टाछुट्टै एम्बुलेन्सको प्रवन्ध गर्ने	स्वास्थ्य संस्थाहरु, एमबुलेन्स संचालक
	९	स्वास्थ्य संकटको समयमा पूर्ण रुपमा सुरक्षा उपाय सहित नियमित स्वस्थ्य सेवा संचालन गर्ने	स्वास्थ्य शाखा, स्वास्थ्य संस्थाहरु
	१०	अन्य विपद्को कारणबाट फैलिनसक्ने महामारी निन्त्रणको लागि तयारी रहने	अन्य क्षेत्रहरु
७	११	एक हप्ताको अवस्था विश्लेषण गरी परिस्थितिको आधारमा एक महिनाको लागि कर्ययोजना तयार गर्ने	विपद् लेखाजोखा विषयगत क्षेत्र
	१२	संक्रमण रोकथाम तथा नियन्त्रण कार्यलाई निरन्तरता दिने	अन्य क्षेत्र

दिन देखि १ महिना	१३	जनस्वास्थ्य सेवा (पोषण, खोप, सुरक्षित मातृत्व, बाल स्वास्थ्य, परिवार नियोजन) सुरक्षित तरीकाले नियमित संचालन गर्ने प्रवन्ध मिलाउने	स्वास्थ्य संस्थाहरू
	१४	स्वास्थ्य संकट नियन्त्रण तथा सुरक्षा सम्बन्धी सन्देशमूलक सामग्रीहरू निमित प्रसारण गर्ने	सञ्चार माध्यम
	१५	परिस्थितिको नियमित मूल्याङ्कन गरी स्वास्थ्य संकटलाई निरन्तरता दिने वा हटाउने कुराको निर्णय गर्ने	गाउँपालिका विपद् व्यवस्थापन समिति

खण्ड पाँच : कार्यान्वयन अनुगमन तथा सिकाई योजना

५.१ विपद् पूर्वतयारी तथा प्रतिकार्य योजनाको कार्यान्वयन रणनीति

- यस स्वास्थ्य संकट एवम् विपद् पूर्वतयारी तथा प्रतिकार्य योजनाको कार्यान्वयनका लागि विपद् जोखिम न्यूनीकरण तथा व्यवस्थापन ऐन, २०७४; नियमावली २०७६ तथा स्वास्थ्य सेवा ऐन, २०७५; मा प्रवन्ध भए बमोजिमका आवश्यक संस्थागत संरचना तयार गरिनेछ।
- गाँउपालिकाको चालु आर्थिक वर्षको विपद् व्यवस्थापन शिर्षकको बजेटबाट प्राथमिकताका आधारमा कार्यान्वयनको शुरूवात गरिनेछ। क्रमश: आगामी वर्षको वार्षिक कार्यक्रममा यस योजनाको कार्यान्वयनको लागि आवश्यक श्रोत व्यवस्थापन गरिनेछ।
- विकास साझेदार संस्थाहरू (द्धिपक्षीय, बहुपक्षीय, संयुक्त राष्ट्रसंघ अन्तर्गतका निकायहरू र रेडक्रस अभियान) बाट प्राप्त हुने सहायतालाई यस योजनाको कार्यान्वयनको लागि परिचालन गरिनेछ।
- निजी तथा व्यावसायिक क्षेत्रको व्यवसायिक सामाजिक उत्तरदायित्व र अन्य पहल मार्फत निजी क्षेत्रको सहभागिता र सहायता विपद् पूर्वतयारीको लागि परिचालन गरिनेछ।
- गाउँपालिकामा रहेका सामाजिक तथा सामुदायिक संस्थासँग भएको भौतिक, सामाजिक, आर्थिक तथा मानवीय श्रोतलाई यस योजनाको कार्यन्वयनको लागि एकिकृत रूपमा परिचालन गरिनेछ।
- यस विपद् पूर्वतयारी तथा प्रतिकार्य योजनाले निर्दिष्ट गरेका विपद् जोखिम न्यूनिकरण र पूर्वतयारीका गतिविधिहरूलाई गाउँपालिकाले सञ्चालन गर्ने गाउँ योजना, विषयगत योजना तथा कार्यक्रमहरूसँग समायोजन तथा एकिकरण गरी कार्यान्वयन गरिनेछ।
- यस योजनाको कार्यान्वयनको अवस्था अनुगमन तथा मूल्याङ्कनको लागि नगरपालिकाका उप प्रमुखको संयोजकत्वमा एक अनुगमन समिति रहनेछ। उक्त अनुगमन समितिले अनुगमन गरी नगर विपद् व्यवस्थापन समिति समक्ष प्रतिवेदन प्रस्तुत गर्नेछ।
- गाउँपालिकाको वेवसाइटमा विपद् जोखिम व्यवस्थापन पोर्टल तयार गरी स्वास्थ्य संकट एवम् विपदबाट भएको क्षति तथा विपद् व्यवस्थापन सम्बन्धी भएका गतिविधिहरू नियमित अद्यावधिक गरिनेछ।
- पालिका विपद् व्यवस्थापन समितिले वर्षभरिको विपद्को अवस्था र गतिविधिलाई समेटेर नगर विपद् प्रतिवेदन सामान्य अवस्थामा वार्षिक रूपमा प्रकाशन गर्नेछ भने कुनै ठूलो विपद्को अवस्था आएमा आवश्यकता अनुसार प्रतिवेदनहरू प्रकाशित गरिनेछ।
- यस योजनाको कार्यन्वयनबाट प्राप्त सिकाई तथा तत्कालीन आवश्यकताका आधारमा यस स्वास्थ्य संकट एवम् विपद् पूर्वतयारी तथा प्रतिकार्य योजनालाई वार्षिक रूपमा अद्यावधिक गर्दै लगिनेछ।

५.२ स्रोत साधनको व्यवस्थापन

विपद् एवम् स्वास्थ्य संकट प्रतिकार्यका लागि गाउँपालिकामा उपलब्ध श्रोत साधनको विवरण अनुसूची ३ मा राखिएको छ यसको अतिरिक्त निम्न अनुसार स्रोत साधन उपकरणको आवश्यकता आँकलन गरिएको छ।

तालिका २१: स्रोत साधन तथा उपकरण आवश्यकता लेखाजोखा

विषयक्षेत्र	आवश्यक स्रोत, साधन/उपकरण	थप सङ्ख्या वा परिमाण	अनुमानित रकम (रु हजारमा)
समन्वय, खोज तथा उद्धार विषयगत क्षेत्र	दम्कल	१	१०००००००
	एम्बुलेन्स	१	३५०००००
	सब- बाहान	१	३६०००००
	स्टेचर	१०	२०००००
	मेगा हेण्ड माइक	१०	५००००
	सिटी	१०	५०००
	लाइफ ज्याकेट	२०	२०००००
	सेफ्टी हेल्मेट	३०	६००००
	रबर बोट	३	१५००००
	टर्च लाइट	३०	३००००
	थ्रो ब्याग	१०	५०००००
	झटपट झोला	१००	३००००००
प्राथमिक उपचार, स्वास्थ्य तथा पोषण विषयगत क्षेत्र	प्राथामिक उपचार किट	१५	४५०००
	इमेरजेन्सी किट	१०	५००००
	ह्याण्डवास तथा साबुन	२० दर्जन	३००००
	पिपिई सेट/गाउन	१०० पिस	३५००००
	सर्जिकल ग्लोब	५० बक्स	५००००
	स्यानीटाईजर	१० बक्स	६००००
	क्लोरिन झोल	२० लिटर	४००००
	मेडिसिन	५० बक्स	५०००००
	आर.एल. वोटल	१००	६२५००
आपत्कालीन आश्रयस्थल, खाद्य तथा गैर खाद्य सामग्री एवम् बन्दोबस्ती विषयगत क्षेत्र	त्रिपाल	५०	१०००००
	अस्थाइ चर्पि	२७	५००००
	खाद्यन्न सामाग्रि (नुन, दाल, चामल, तेल आदी)		
	तयारी खाजा	१८ क्विन्टल	१००००
		१००० प्याकेट	५०००००
खानेपानी सरसफाई तथा स्वस्थता प्रवर्द्धन विषयगत क्षेत्र	पियुष	१००	५०००
	एक्वाट्याब	१००	१००००
	पि.ए.भाइल	१०	५०००
	पानी जाँच्ने किट	१०	५०००
	पाईप तथा फिटिङ्स	१० क्वाल	५०००००
	सरसफाइ किट/सेट	१०	५००००

आपत्कालीन संरक्षण तथा शिक्षा विषयगत	ईन्धनबाट चल्ने आरा/ह्याक्सा (Hacksaw)		
क्षेत्र	खन्ती (सव्वल)	१०	३०००००
	गैंति र वेल्चा सेट	१०	५००००
	एयर लिफ्ट ब्याग	१०	५००००
	त्रिपाल/टेन्ट	१०	१०००००
	भाँडाकुँडा सेट	१०	५००००
	जस्तापाता	१०	१०००००
		१०० पिस	१०००००
विपद् लेखाजोखा एवम् सूचना व्यवस्थापन	स्वास्थ्यकर्मिहरू	२० जना	
विषयगत क्षेत्र	नगर प्रहरी	३० जना	
	नेपाल प्रहरी	१५ जना	
	शसस्त्र प्रहरी	२० जना	
	नेपाली सेना	२० जना	
	तालिम प्राप्त नेपाल रेडक्रस सोसाईटीका		
	उद्दारकर्मिहरू	१० जना	

५.३ क्षमता विकास रणनीति र योजना

विपद् एवम् स्वास्थ्य संकट पूर्वतयारी तथा प्रतिकार्य योजनाको प्रभावकारी कार्यान्वयन गर्नका लागि दक्ष स्रोत व्यक्ति तथा संस्थाहरूको सहयोगमा गाँउरपालिका तथा विषयगत क्षेत्रको क्षमता विकासका लागि देहाय बमोजिमका क्रियाकलापहरू सञ्चालन गरिनेछन।

तालिका २२ : क्षमता विकास योजना

क्र.सं.	क्षमता विकास क्रियाकलापहरु	जिम्मेवारी	समयतालिका
१	प्राथमिक उपचार तालिम	स्वास्थ्य शाखा	
२	खोज उद्दार तालिम	इ. प्र. का	
३	बिपद ब्यबस्थापन समितिलाइ तालिम	गाउँपालिका	
४	स्यमसेबकहरुलाइ बिपद ब्यबस्थापन सम्बन्धि तालिम	गाँउपालिका, इ. प्र. का	
५	स्वास्थ्य सरसफाइ सम्बन्धि तालिम	स्वास्थ्य शाखा	
६	बिपद् पुर्ब तयारी सम्बन्धि तालिम	इ. प्र. का	

५.४ अन्य निकायसँगको समन्वय र सहकार्य

१. गाउँलिकाले विपद् जोखिम न्यूनीकरण तथा प्रतिकार्यको लागि प्रमुख रूपमा घाँउपालिकाभित्र र बाह्य गरी दुई प्रकारको समन्वय गर्नु पर्दछ। पालिकाभित्र पनि गाउँपालिका मातहतका निकाय वा समितिबीच र अन्य सरकारी, गैरसरकारी, सामाजिक तथा निजी संस्थाहरूबीच समन्वय र सहकार्य गर्नुपर्ने हुन्छ। बाह्य समन्वयमा जिल्ला, प्रदेश र संघीय तहका सरकारी निकायहरूसँग र अन्य गैर सरकारी तथा सहयोगी निकाय तथा संस्थाहरूसँगको समन्वय पर्दछ।

२. विषयगत क्षेत्रको अवधारणामा गाँउपालिका भित्रका सम्पूर्ण विपद् पूर्वतयारी तथा प्रतिकार्यसँग सम्बन्धित संस्था तथा निकायहरू सम्बन्धित विषयगत क्षेत्रको सदस्य रहनेछन् र उक्त संस्था तथा निकायहरूसँगको समन्वय र सहकार्यको जिम्मेवारी सम्बन्धित विषयगत क्षेत्रको नेतृत्व गर्ने विषयगत समिति र यसका संयोजकको हुनेछ।

३. जिल्ला, प्रदेश तथा संघीय तहका निकायहरूसँगको समन्वय, सुरक्षा निकायहरूसँगको समन्वय तथा गाउँपालिका बाहिरका सरकारी तथा गैर सरकारी निकायहरू र दातृ निकायहरूसँगको समन्वयको जिम्मेवारी पालिका अध्यक्षको हुनेछ।

४. विपद् पूर्वतयारी तथा प्रतिकार्यको लागि सम्पूर्ण सरकारी, गैरसरकारी, सामाजिक तथा निजी क्षेत्रको स्रोत परिचालन विपद् पूर्वतयारी तथा प्रतिकार्य योजनाअनुरूप गाँउपालिकाको प्राथमिकता अनुसार एकद्धार नीति बमोजिम हुनेछ। विपद् पूर्वतयारी तथा प्रतिकार्यको लागि संगठनिक संरचना यस अनुरुप रहेको छ।

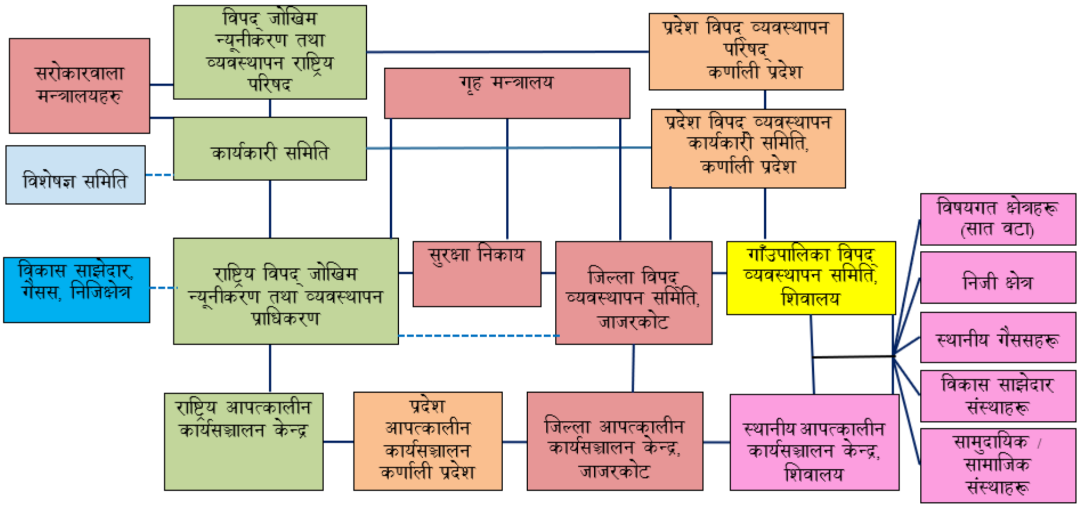

५.५ अनुगमन, मूल्याङ्कन तथा सिकाई

५.५.१ अनुगमन तथा मूल्याङ्कन समिति

स्वास्थ्य संकट एवम् विपद् पूर्वतयारी तथा प्रतिकार्य योजना कार्यान्वयनको अनुगमन तथा मूल्याङ्कनको लागि गाँउपालिकाको उप-अध्यक्षको संयोजकत्वमा देहाय बमोजिमका सदस्यहरू रहेको एक अनुगमन समिति रहनेछ। सामान्य अवस्थामा यस अनुगमन समितिले पूर्वतयारी योजनाको कार्यान्वयनको वार्षिक रुपमा अनुगमन गरी नगर विपद् व्यवस्थापन समितिलाई प्रतिवेदन बुझाउनेछ। कुनै खास विपद् एवम् स्वास्थ्य संकटको अवस्थामा नियमित रूपमा समष्टिगत र विषय क्षेत्रगत प्रतिकार्य र पूर्वतयारीको अनुगमन गरी सम्बन्धित विषयगत क्षेत्रलाई पृष्ठपोषण गर्नेछ। गाँउ विपद् व्यवस्थापन समितिले अनुगमन तथा मूल्याङ्कन समितिका सदस्यहरुको मनोनयन गर्नेछ। यस अनुगमन तथा मूल्याङ्कन समितिको सदस्यमा मनोनयन गर्दा राष्ट्रिय राजनीतिक दलका गाँउपालिका समितिका प्रमुख नै गाँउपालिकाको पदाधिकारी रहेको खण्डमा अर्को व्यक्ति मनोनयन गर्नु पर्नेछ। यसैगरी वडाध्यक्षहरूमध्येबाट मनोनयन गर्दा यस योजनाको विषयगत क्षेत्रको संयोजक नरहेका वडाध्यक्षमध्येबाट मनोनयन गर्नु पर्नेछ।

तालिका :२३ अनुगमन तथा मूल्यङ्कन समिति

क्र.सं.	भूमिका	संस्था	पद
१	संयोजक	शिवालय गाउँपालिका	शिवालय गाउँपालिका उप-अध्यक्ष
२	सदस्य	शिवालय गाउँपालिका	संयोजक - विधायन समिति
३	सदस्य	शिवालय गाउँपालिका	संयोजक - सुशासन समिति
४	सदस्य	शिवालय गाउँपालिका	संयोजक - आर्थिक समिति
५	सदस्य	राष्ट्रिय राजनीतिक दलका नगर समिति	प्रमुखहरु
६	सदस्य	समितिले तोकेका तीन जना	वडाध्यक्ष
७	सदस्य सचिव	शिवालय गाउँपालिका	आन्तरिक लेखा प्रमुख

५.५.२ लक्ष्य र सूचकहरू

यस पालिकामा विपदबाट हुने क्षति तथा नोक्सानी घटाउने प्रभावितहरुलाई उचित मानवीय सहायता समयमै उपलब्ध गराउने तथा विपद् एवम् स्वास्थ्य संकट प्रतिकार्य प्रभावकारी बनाउने र प्रभावकारी प्रतिकार्यको लागि समष्टिगत तथा विषयगत क्षेत्रको पूर्वतयारी सुदृढ गर्ने यस कार्ययोजनाको उद्देश्य रहेकोले यस योजनाको कार्यान्वयनबाट उपयुक्त उद्देश्य प्राप्तिमा प्रगति अनुगमन तथा मूल्याङ्कनको लागि समष्टिगत र विषय क्षेत्रगत तथा पूर्वतयारी र प्रतिकार्यका देहाय बमोजिमका सूचकहरू निर्धारण गरिएको छ:

क्र.सं.	सूचकहरु (पूर्वतयारीका लागि)	कैफियत
१. सामान्य पूर्वतयारी		
१	पालिका आपत्कालीन कार्यसञ्चालन केन्द्र सञ्चालन भएको	१ बर्ष
२	खोज उद्धार तथा राहत सामग्रीको भण्डारण मौज्दात रहेको	१ बर्ष
३	वडामा सामुदायिक प्रथम उद्धारकहरू तयार भएको	१ बर्ष
४	विपद् सम्बन्धी विवरण नगरपालिकाको वेभसाइटमा अपडेट गर्ने वेभ पोर्टल सञ्चालन भएको	१ बर्ष
५	विपद् पूर्वतयारी तथा प्रतिकार्य योजना वार्षिक रूपमा अद्यवधिक भएको	१ बर्ष
२. समन्वय, खोज तथा उद्धार विषयगत क्षेत्र		
१	खोज उद्धार तथा प्राथमिक उपचार सामग्रीको विवरण	१ बर्ष
२	समन्वय बैठकको निर्णय पुस्तिका	१ बर्ष
३	वडा तहको खोज उद्धार कार्यदलको विवरण	१ बर्ष
३. प्राथमिक उपचार स्वास्थ्य तथा पोषण विषयगत क्षेत्र		
१	प्रत्येक वडामा तालिम प्राप्त प्राथमिक उपचारकको विवरण	१ बर्ष
२	स्वास्थ्य संस्थामा राखिएको औषधिको बफर स्टकको अद्यावधिक विवरण	१ बर्ष
३	स्वास्थ्य संस्थाहरूको आपत्कालीन योजना	१ बर्ष
४. अस्थायी आश्रयस्थल, खाद्य तथा गैर खाद्य सामग्री र राहत व्यवस्थापन विषयगत क्षेत्र		
१	कम्तिमा ५०० घर परिवारलाई पुग्ने न्यूनतम मापदण्ड अनुसारको आवश्यक गैर खाद्य सामग्रीहरूको भण्डारण	१ बर्ष

२	आपत्कालीन समयमा खाद्यान्न आपूर्तिको लागि स्ट्यण्डबाई सम्झौता भएको	१ बर्ष
३	प्रत्येक वडामा अस्थायी आश्रयस्थलको पहिचान भएको	१ बर्ष
४	अस्थायी आश्रयस्थलको लागि भवन निर्माण भएको वा आश्रयस्थल निर्माणका समग्रीहरूको बन्दोबस्त भएको	१ बर्ष
५	आपत्कालीन प्रयोजनका लागि यातायात संचार तथा बन्दोबस्तीका सामाग्रीहरूको व्यवस्था भएको	१ बर्ष
५. खानेपानी सरसफाई तथा स्वस्छता प्रवर्धन विषयगत क्षेत्र		
१	आपत्कालीन सरसफाई र स्वच्छता सम्बन्धी सामग्रीहरूको भण्डारण गरिएको	१ बर्ष
२	पहिचान गरिएका आपत्कालीन आश्रयस्थलमा खानेपानी आपूर्तिको स्रोत र माध्यम तयार गरिएको	१ बर्ष
३	सरसफाइ र स्वच्छता सम्बन्धी सूचना तथा सञ्चार सामग्रीहरू तयार भई प्रसारण गरिएको	१ बर्ष
६. संरक्षण तथा शिक्षा विषयगत क्षेत्र		
१	शिक्षा क्षेत्रको सिकाई निरन्तरता योजना तयार भएको	१ बर्ष
२	विद्यालय सुरक्षा सम्बन्धी व्यवस्थापन समिति र प्रअलाई अभिमुखीकरण गरिएको	१ बर्ष
३	सबै विद्यालयमा विद्यालय विपद् व्यवस्थापन समिति र कार्यदल गठन भएको	१ बर्ष
४	विद्यालय र नगरपालिकामा नियमित कृतिम घटना तथा सिमुलेसन अभ्यास भएको	१ बर्ष
७. विपद् लेखाजोखा तथा सूचना व्यवस्थापन विषयगत क्षेत्र		
१	पालिकामा विपद् लेखाजोखा टोली तयार भएको	१ बर्ष
२	क्षेत्रगत लेखाजोखा फारम तयार भएको	१ बर्ष
३	विपद् लेखाजोखा टोलीलाई विपद् लेखाजोखा सम्बन्धी तालिम दिइएको	१ बर्ष
४	नगर आपत्कालीन कार्य सञ्चालन केन्द्रको विपद् सूचना संकलन व्यवस्थापन र प्रसारण प्रक्रिया तय भएको	१ बर्ष
८. जीविकोपार्जन, पुनर्स्थापन तथा पुनर्निर्माण विषयगत क्षेत्र		
१	पहिचान गरिएका आश्रयस्थलमा सडक, खानेपानी तथा सरसफाई पूर्वाधार तयार भएको	१ बर्ष
२	प्रत्येक वडामा आपत्कालिन प्रयोजनको लागि हेलिप्याड निर्माण भएको	१ बर्ष
३	पूर्वाधारहरू विपद् जोखिमबाट सुरक्षित बनाइएको	१ बर्ष
९. स्वस्थ्य संकट पूर्व तयारी		
१	पालिका र वडामा द्रुत प्रतिकार्य टोली (RRT) गठन भएको	१ बर्ष
२	पालिकाको सबै स्वास्थ्य संस्थाको आपत्कालीन योजना बनेको	१ बर्ष
३	पालिकाको स्वास्थ्य संकटको समयको लागि स्वास्थ्य प्रोटोकल बनेको	१ बर्ष
४	आपत्कालीन समयको लागि औषधिको बफर स्टक राखिएको	१ बर्ष
५	स्वास्थ्यकर्मी तथा द्रुत प्रतिकार्य टोलीलाई स्वास्थ्य संकट व्यवस्थापन सम्बन्धी तालिम दिइएको	१ बर्ष

क्र.सं.	सूचकहरु (प्रतिकार्यका लागि)	कैफियत
१. समन्वय, खोज तथा उद्धार विषयगत क्षेत्र		
१	खोज उद्धार कार्यको विवरण	१ बर्ष
२	खोज उद्धार टोलीको परिचालन	१ बर्ष
३	आकस्मिक बैठक निर्णय पुस्तिका	१ बर्ष

२. प्राथमिक उपचार स्वास्थ्य तथा पोषण विषयगत क्षेत्र		
१	प्राथमिक उपचार सेवा प्राप्त गरेको जनसंख्या	१ बर्ष
२	पोषणयुक्त खानेकुरा उपलब्ध भएको जनसंख्या	१ बर्ष
३	स्वास्थ्य क्षेत्रको पुनर्स्थापन तथा पुर्निर्माण योजना	१ बर्ष
३. अस्थायी आश्रयस्थल, खाद्य तथा गैर खाद्य सामग्री र राहत व्यवस्थापन विषयगत क्षेत्र		
१	विपदबाट विस्थापित परिवारलाई अस्थायी आश्रयस्थल उपलब्ध गराएको विवरण	१ बर्ष
२	प्रभावित परिवारलाई खाद्य तथा गैर खाद्य सामग्री उपलब्ध गराएको विवरण	१ बर्ष
३	प्रभावित परिवारलाई राहत सामग्री उपलब्ध गराएको विवरण	१ बर्ष
४. खानेपानी सरसफाई तथा स्वस्थता प्रवर्द्धन विषयगत क्षेत्र		
१	मापदण्ड अनुसार खानेपानी उपलब्ध भएको परिवार	१ बर्ष
२	प्रभावित समुदाय तथा आश्रयस्थलमा मापदण्ड अनुसारको सरसफाईको प्रवन्ध	१ बर्ष
५. संरक्षण तथा शिक्षा विषयगत क्षेत्र		
१	अस्थायी सिकाइ केन्द्रहरूको विवरण	१ बर्ष
२	वैकल्पिक सिकाइ सञ्चालन भएको विवरण	१ बर्ष
३	शिक्षा क्षेत्रको पुनर्निर्माण योजना	१ बर्ष
६. विपद् लेखाजोखा तथा सूचना व्यवस्थापन विषयगत क्षेत्र		
१	द्रुत लेखाजोखा प्रतिवेदन (कुनै विपद् विशेष)	१ बर्ष
२	क्षेत्रगत विस्तृत लेखाजोखा प्रतिवेदन (कुनै विपद् विशेष)	१ बर्ष
३	नगर आपत्कालीन कार्य सञ्चालन केन्द्रमा विपद् सम्बन्धी विवरण अद्यावधिक भएको	१ बर्ष
७. जीविकोपार्जन, पुनर्स्थापन तथा पुनर्निर्माण विषयगत क्षेत्र		
१	विपदबाट क्षति भएका पूर्वाधारको मर्मत भएको	१ बर्ष
२	जीविकोपार्जन सहायता प्राप्त गरेका परिवारको विवरण	१ बर्ष
३	क्षेत्रगत पुनर्स्थापन तथा पुनर्निर्माण योजना	१ बर्ष
८. स्वस्थ्य संकट प्रतिकार्य		
१	द्रुत प्रतिकार्य टोली परिचलन गरिएको	१ बर्ष
२	स्वास्थ्य संकटको समयमा स्वास्थ्य सेवा प्राप्त गरेको जनसङ्ख्या	१ बर्ष
३	स्वास्थ्य संकट निन्त्रण व्यवस्थापनको अभ्यास	१ बर्ष

अनुसूची-१ : स्थानीय विपद् व्यवस्थापन समितिमा विद्यमान पदाधिकारीहरूको विवरण

क्र.सं.	नामथर	पद	आवद्ध निकाय/कार्यालय/संस्था	सम्पर्क नम्बर
१	नरेन्द्र कुमार शाही	अध्यक्ष	शिवालय गाउँपालिका	९८५८०५०८०८
२	कुमारी थापा	उपाध्यक्ष	शिवालय गाउँपालिका	९८६४८२९६३२
३	मान बहादुर पुन	सदस्य	वडा नं-१ शिवालय गाउँपालिका	९८६८९५३१७३
४	प्रेम बहादुर बस्नेत	सदस्य	वडा नं-२ शिवालय गाउँपालिका	९८६८१६९६०४
५	प्रेमदेब शर्मा	सदस्य	वडा नं-३ शिवालय गाउँपालिका	९८६८२५२८६७
६	तेज बहादुर बुढा	सदस्य	वडा नं-४ शिवालय गाउँपालिका	९७४१४८६९६५
७	चित्र प्रसाद रेग्मी	सदस्य	वडा नं-५ शिवालय गाउँपालिका	९८४८२२८९०७
८	भक्त बहादुर थापा मगर	सदस्य	वडा नं-६ शिवालय गाउँपालिका	९८५८०२२३७७
९	बिरबल खत्रि	सदस्य	वडा नं-७ शिवालय गाउँपालिका	९८५८०७७५३०
१०	जसबिर ओलि	सदस्य	वडा नं-८ शिवालय गाउँपालिका	९८५८०४७०९६
११	दिपक बहादुर खड्का	सदस्य	वडा नं-९ शिवालय गाउँपालिका	९८४८०७७९८६
१२	राजेन्द्र कुमार चन्द	सदस्य	प्रमुख प्रशासकिय अधिकृत	९८४३०६०४६१
१३	कृष्ण बहादुर बुढा	सदस्य	स्वास्थ्य शाखा संयोजक	९८६८१०९२६७
१४	डम्मर राज जोसी	सदस्य	इलाका प्रहरी कार्यालय इन्चार्ज	९८४८८६२५४२
१५	रंगनाथ योगी	सदस्य	नेकपा एमाले	९८५८०४५६२०
१६	कृष्ण बहादुर शाही	सदस्य	नेपालि कांग्रेस	९८४४८२०८२७
१७	गोपाल बहादुर घर्ति	सदस्य	नेकपा माओबादी केन्द्र	९८४८३०८०४२
१८	पशुपति जैसी	सदस्य	नेपाल रेडक्रस सोसाइटी	९८४८२२३३४८
१९	सुरेन्द्र कुमार नेगि	सदस्य	उधोग बाणिज्य संघ	९७४२२५५६२६
२०	राम प्रशाद शर्मा	सदस्य	गैसस प्रतिनिधि	९८६९८४८७३५
२१	उदय बहादुर राना	सदस्य सचिब	बिपद् ब्यबस्थापन शाखा	९८६८११३९७५

अनुसूची-२ : सरोकारवाला निकायको पहिचान तालिका

क्र.सं.	निकाय	विषयक्षेत्र	कार्यरत प्रदेश/जिल्ला/गाउँ/ नगरपालिका	सम्पर्क व्यक्तिको नाम र पद	सम्पर्क विवरण (फ्याक्स, फोन, इमेल)	कैफियत
१	रेडक्रस	राहत	शिवालय गा.पा	जसबिर ओलि - सभापति	९८५८०४७०९६	
२	प्रहरी	राहत	शिवालय गा.पा	डम्बर राज जोसी	९८४८४६३२४२	
३	पश्चिम जाजरकोट बिकास समाज	राहत	शिवालय गा.पा	राम प्रसाद शर्मा	९८६९८४८७३५	
४	नेकपा एमाले	राहत	शिवालय गा.पा	रंगनाथ योगी	९८५८०४५६२०	
५	नेपालि कांग्रेस	राहत	शिवालय गा.पा	जसबिर ओलि	९८५८०४७०९६	
६	नेकपा माओबादी केन्द्र	राहत	शिवालय गा.पा	गोपाल बहादुर घर्ति	९८४८३०८०४२	

अनुसूची-३ : विषयगत क्षेत्रको विवरण

यस अनुसूचीले कुन कुन विषयगत क्षेत्रमा को को सदस्य रहन्छन् त्यस अनुसार विषयगत क्षेत्र गठन गर्न सहयोग गर्नेछ ।

१. समन्वय, खोज तथा उद्धार विषयगत क्षेत्र

क्रसं	भूमिका	संस्था	पद
१	संयोजक	गाउँपालिका	पालिका-अध्यक्ष
२	सह - संयोजक	गाउँपालिका	पालिका उप-अध्यक्ष
३	सदस्य	गाउँपालिका	संयोजक सबै विषयगत क्षेत्र
४	सदस्य	गाउँपालिका	सूचना अधिकृत
५	सदस्य	गाउँपालिका	विपद् सम्पर्क व्यक्ति
६	सदस्य	इलाका प्रसाशन कार्यालय	प्रमुख
७	सदस्य	सशस्त्र प्रहरी बल	प्रमुख
८	सदस्य	नेपाल प्रहरी	प्रमुख
९	सदस्य	नेपाल रेडक्रस सोसाइटी	सभापति (स्थानीय उप शाखा)
१०	सदस्य	वालिङ उद्योग बाणिज्य संघ	अध्यक्ष
११	सदस्य	नेपाल पत्रकार महासंघ	प्रतिनिधि
१२	सदस्य सचिव	गाउँपालिका	प्रमुख प्रशसकीय अधिकृत

२. प्राथमिक उपचार, स्वास्थ्य तथा पोषण विषयगत क्षेत्र

क्रसं	भूमिका	संस्था	नाम
१	संयोजक	गाउँपालिका	संयोजक - सामाजिक विकास विषयगत समिति
२	सदस्य	अस्पताल (पालिकामा भएका सबै)	प्रमुख
३	सदस्य	स्वस्थ्य चौकी (पालिकामा भएका सबै)	प्रमुख
४	सदस्य	नेपाल रेडक्रस सोसाइटी	प्रतिनिधि
५	सदस्य	स्वास्थ्य क्षेत्रमा काम गर्ने संस्था	प्रतिनिधि
६	सदस्य	पोषण क्षेत्रमा काम गर्ने संस्था	प्रतिनिधि
७	सदस्य	एम्बुलेन्स सेवा संचालन गर्ने संस्था	प्रतिनिधि
८	सदस्य सचिव	गाउँपालिका	प्रमुख - स्वास्थ्य शाखा

३. अस्थायी आश्रयस्थल, खाद्य तथा गैर खाद्य सामग्री र राहत व्यवस्थापन विषयगत क्षेत्र

क्रसं	भूमिका	संस्था	पद
१	संयोजक	गाउँपालिका	संयोजक - वातावरण तथा विपद् व्यवस्थापन समिति
२	सदस्य	गाउँपालिका	प्राविधिक शाखा प्रमुख इन्जिनियर
३	सदस्य	गाउँपालिका	कृषि शाखा प्रमुख
४	सदस्य	गाउँपालिका	पशु शाखा प्रमुख
५	सदस्य	नेपाल रेडक्रस सोसाइटी	प्रतिनिधि
६	सदस्य	सामुदमिक वन उपभोक्ता महासंघ	अध्यक्ष
७	सदस्य	उद्योग बाणिज्य संघ	अध्यक्ष
९	सदस्य	यातायात व्यावसायी समिति	अध्यक्ष
१०	सदस्य	सहकारी संघ	अध्यक्ष
११	सदस्य सचिव	गाउँपालिका	प्रमुख - खरिद इकाई

४. खानेपानी सरसफाई तथा स्वस्छता प्रवर्धन विषयगत क्षेत्र

क्रसं	भूमिका	संस्था	पद
१	संयोजक	गाउँपालिका	संयोजक – सामाजिक विकास विषयगत समिति
२	सदस्य	साना शहरी खानेपानी कार्यालय	प्रमुख
३	सदस्य	स्थानीय खानेपानी तथा सरसफाई समिति	अध्यक्ष
४	सदस्य	खानेपानी तथा सरसफाई क्षेत्रमा काम गर्ने संस्था	प्रतिनिधि
५	सदस्य सचिव	गाउँपालिका	प्रमुख - खानेपानी तथा सरसफाई शाखा

५. संरक्षण तथा शिक्षा विषयगत क्षेत्र

क्रसं	भूमिका	संस्था	पद
१	संयोजक	गाउँपालिका	संयोजक – सामाजिक विकास समिति
२	सदस्य	गाउँपालिका	संरक्षण शाखा प्रमुख
३	सदस्य	शिक्षक महासंघ	अध्यक्ष
४	सदस्य	विद्यालय व्यवस्थापन समिति महासंघ	अध्यक्ष
५	सदस्य	आमा समूह	प्रतिनिधि
६	सदस्य	किशोरी समूह	प्रतिनिधि
७	सदस्य	अपांग संजाल	प्रतिनिधि
८	सदस्य	बाल क्लव संजाल	प्रतिनिधि

९	सदस्य	दलित संघ	प्रतिनिधि
१०	सदस्य	शिक्षामा काम गर्ने संस्था	प्रतिनिधि
११	सदस्य	संरक्षणमा काम गर्ने संस्था	प्रतिनिधि
१२	सदस्य सचिव	गाउँपालिका	प्रमुख - शिक्षा शाखा

६. विपद् लेखाजोखा तथा सूचना व्यवस्थापन विषयगत क्षेत्र

क्रसं	भूमिका	संस्था	पद
१	संयोजक	गाउँपालिका	संयोजक – वातावरण तथा विपद् व्यस्थापन समिति
२	सदस्य	गाउँपालिका	गाउँपालिका आपत्कालिन कार्य संचालन केन्द्र प्रमुख
३	सदस्य	गाउँपालिका	अन्य विषयगत क्षेत्रका सबै सदस्य सचिवहरू
४	सदस्य	विपद् तथा मानवीय सहायताका लागि काम गर्ने संस्था	प्रतिनिधि
५	सदस्य	नेपाल रेडक्रस सोसाइटी	प्रतिनिधि
६	सदस्य सचिव	गाउँपालिका	सूचना प्रविधि अधिकृत

७. जीविकोपार्जन पुनर्स्थापन तथा पुनर्निर्माण विषयगत क्षेत्र

क्रसं	भूमिका	संस्था	पद
१	संयोजक		संयोजक – पूर्वाधार विकास समिति
२	सदस्य	गाउँपालिका	सम्बन्धित वडाको वडाध्यक्ष
३	सदस्य	निर्माण ब्यावसायि संघ	अध्यक्ष
४	सदस्य	सामुदायिक वन उपभोक्ता महासंघ	अध्यक्ष
५	सदस्य	पूनर्निर्माणमा काम गर्ने संस्था	प्रतिनिधि
६	सदस्य	जीविकोपार्जनमा काम गर्ने संस्था	प्रतिनिधि
७	सदस्य सचिव	गाउँपालिका	प्रमुख - पूर्वाधार विकास शाखा

अनुसूची-४ : उपलब्ध स्रोत साधनहरूको विवरण

विषयक्षेत्र	स्रोत, साधन/उपकरण/जनशक्ति	सङ्ख्या वा परिमाण	भण्डारणस्थल/रहेको स्थान
समग्र व्यवस्थापन/ सूचना खोज तथा उद्धार	दमकल (आवश्यक औजार सेट सहित)	0	
	एक्साभेटर (जेसिवि)	१	गाउँपालिका
	लाईफ ज्याकेट	०	
	क्लाइम्बिङ डोरी	५	इलाका प्रहरी कार्यालय
	सेफ्टि हेल्मेट	४	इलाका प्रहरी कार्यालय
	रवर बोट	०	
	स्ट्रेचर	९	वडा कार्यालय
	मेगा ह्याण्ड माइक	०	
	ईमर्जेन्सी टर्च लाईट	२	इलाका प्रहरी कार्यालय
	आगो निभाउने यन्त्र	०	
	साईरन	०	
	रवरको पञ्जा	६	इलाका प्रहरी कार्यालय
	थ्रो व्याग	०	
	प्राथमिक उपचार किट	२	स्वास्थ्य शाखा
खाद्यान्न तथा कृषि	किटनाशक विषादी	४	कृषि शाखा
	चामल	०	
	नुन, तेल प्याकेट	१००	नुन भण्डार
	फाष्टफुड प्याकेट	०	
	दाल	०	
स्वास्थ्य तथा पोषण	स्यानीटरी प्याड	५२	शिक्षा शाखा
	इमेरजेन्सी किट	०	
	ह्याण्डवास तथा साबुन	१ दर्जन	स्वास्थ्य शाखा
	पिपिई सेट/गाउन	१००	स्वास्थ्य शाखा
	सर्जिकल ग्लोब	५००	स्वास्थ्य शाखा

विषयक्षेत्र	स्रोत, साधन/उपकरण/जनशक्ति	सङ्ख्या वा परिमाण	भण्डारणस्थल/रहेको स्थान
	स्यानीटाईजर	२ कार्टन	स्वास्थ्य शाखा
	क्लोरिन झोल	५ लिटर	स्वास्थ्य शाखा
	मेडिसिन	छ	स्वास्थ्य शाखा
	आर.एल. वोटल	७ कार्टन	स्वास्थ्य शाखा
	प्राथमिक उपचार बाकस/किट	२	स्वास्थ्य शाखा
खानेपानी, सरसरफाई तथा स्वस्थता प्रवर्द्धन	पियुष	४	खानेपानी, सरसरफाई तथा स्वस्थता प्रवर्द्धन शाखा
	एक्वाट्याब	०	
	पि.ए.भाइल	०	
	पानी जाँच्ने किट	१	ने रा मा बि
	पाईप तथा फिटिङ्स	५	गाउँपालिका
	अस्थाई शौचालयसेट	०	
	सरसफाइ किट/सेट	०	
आपत्कालिन आश्रय तथा गैर खाद्य सामग्री क्वारेण्टाइन व्यवस्थापन	ईन्धनबाट चल्ने आरा/ह्याक्सा (Hacksaw)	०	
	खन्ती (सव्वल)	५	इलाका प्रहरी कार्यालय
	गैंति र वेल्चा सेट	५	इलाका प्रहरी कार्यालय
	एयर लिफ्ट ब्याग	०	
	त्रिपाल/टेन्ट	५	गाउँपालिका
	भाँडाकुँडा सेट	१० सेट	गाउँपालिका
	जस्तापाता	०	
जनशक्ति (खोज उद्धारकर्की तथा स्वास्थ्यकर्मी)	गाँउ द्रुत प्रतिकार्य टोली	१	गाउँपालिका
	वडा, समुदाय वा स्वास्थ्य संस्था स्तरीय द्रुत प्रतिकार्य टोली	९	वडा
	स्वास्थ्यकर्मिहरू	२६	
	नगर प्रहरी	०	
	नेपाल प्रहरी		

विषयक्षेत्र	स्रोत, साधन/उपकरण/जनशक्ति	सङ्ख्या वा परिमाण	भण्डारणस्थल/रहेको स्थान
	शसस्त्र प्रहरी	०	
	नेपाली सेना	०	
	तालिम प्राप्त नेपाल रेडक्रस सोसाईटीका उद्दारकर्मिहरू	०	

अनुसूची-४: अनुगमन तथा मूल्याङ्कन फारम

क्रसं	प्राथमिकता प्राप्त पूर्वतयारी तथा प्रतिकार्य गतिविधी	मुख्य जिम्मेवार निकाय समिति	कार्यान्वयनको अवस्था	कमि कमजोरी	सुझाव

सन्दर्भ सामाग्री

1. नेपाल सरकार, गृह मन्त्रालय (२०७६), विपद् जोखिम न्यूनीकरण तथा व्यवस्थापन ऐन, २०७४ र विपद् जोखिम न्यूनीकरण तथा व्यवस्थापन नियमावली, २०७६: नेपाल सरकार, गृह मन्त्रालय, काठमाण्डौ।
2. नेपाल सरकार, कानून सेवा आयोग (२०७५), जनस्वास्थ्य सेवा ऐन, २०७५ र नेपाल स्वास्थ्य सेवा नियमावली, २०७५: नेपाल सरकार, कानून सेवा आयोग, काठमाण्डौ।
3. नेपाल सरकार, गृह मन्त्रालय (२०७५), विपद् जोखिम न्यूनीकरण राष्ट्रिय रणनीतिक कार्ययोजना २०१८ – २०३०: नेपाल सरकार, गृह मन्त्रालय, काठमाण्डौ।
4. नेपाल सरकार, गृह मन्त्रालय (२०७५), विपद् जोखिम न्यूनीकरण राष्ट्रिय नीति २०७५: नेपाल सरकार, गृह मन्त्रालय, काठमाण्डौ।
5. नेपाल सरकार, गृह मन्त्रालय (२०७३), गोरखा भूकम्प -२०७२ अनुभव र सिकाई: नेपाल सरकार, गृह मन्त्रालय, काठमाण्डौ।
6. नेपाल सरकार, गृह मन्त्रालय (२०७६), राष्ट्रिय विपद् प्रतिकार्य कार्यढाँचा, २०७० (प्रथम संशोधन २०७५): नेपाल सरकार, गृह मन्त्रालय, काठमाण्डौ।
7. नेपाल सरकार, गृह मन्त्रालय (२०६७), विपद् पूर्वतयारी तथा प्रतिकार्य योजना तर्जुमा मार्गदर्शन, २०६७ (प्रथम संशोधन २०७६): नेपाल सरकार, गृह मन्त्रालय, काठमाण्डौ।
8. नेपाल सरकार, कानून, न्याय तथा संसदीय मामिला मन्त्रालय (२०७४), स्थानीय सरकार संचालन ऐन २०७४: नेपाल सरकार, कानून, न्याय तथा संसदीय मामिला मन्त्रालय, काठमाण्डौ।
9. नेपाल सरकार, संघीय मामिला तथा स्थानीय विकास मन्त्रालय (२०७१), विपद् व्यवस्थापन दिग्दर्शन: नेपाल सरकार, संघीय मामिला तथा स्थानीय विकास मन्त्रालय, काठमाण्डौ।
10. नेपाल सरकार, संघीय मामिला तथा सामान्य प्रशासन मन्त्रालय (२०७५), विपद् पूर्वतयारी तथा प्रतिकार्य योजना (नमूना): नेपाल सरकार, संघीय मामिला तथा स्थानीय विकास मन्त्रालय, काठमाण्डौ।
11. शिवालय गाउँपालिका, डिजिटल स्वास्थ्य प्रोफाईल: शिवालय गाँउपालिकाको कार्यालय, जाजरकोट।